

HADTÖRTÉNELMI OKMÁNYTÁR

AZ „U”-ÜGY

MAGYARORSZÁG TERVEZETT MEGSZÁLLÁSA
A CS. ÉS KIR. HADSEREG ÁLTAL 1905 ŐSZÉN*

*Kurt Peball és Gunther E. Rothenberg***

1905. október 8-án és 9-én futárok érkeztek a bécsi hadügyminisztériumból a pozsonyi, budapesti, kassai, temesvári, nagyszebeni és a zágrábi cs. és kir. hadtestparancsnokságokhoz. A vezérkari tisztekből álló futárokat a hadügyminisztérium 5. és 10. osztálya, a vezérkar igazgatósági, vasúti és hadműveleti irodája indította útba és a hadtestparancsnokoknak a minisztérium egy sor rendeletét adták át. Az 1905. október 8-i keltezésű, RKM 1905. eln. 6579-es számú rendelethez egy lepecsételt csomag is tartozott a következő felirattal: „Szigorúan bizalmas. Pecsét alatt őrzendő. Csupán a birodalmi hadügyminisztérium távirati utasítására szabad a parancsnoknak vagy helyettesének felbontania.”¹ A futárok e rendelet átvételéről külön elismervényt állítottak ki.²

Az eljárás nem volt feltűnő. A futárok — mint ahogy az minden évben szokásos volt — egyidejűleg átadták a cs. és kir. hadsereg 1906-ra érvényes hadrendjét (mozgósítási utasításokat) is. A szóban forgó irat tartalma sem mondott sokat: a lősorozás egy új módját tárgyalta, melyet külön utasításra és a lepecsételt mellékletben foglaltak szerint kellett kipróbálni.³

A budapesti hadtest parancsnokának, herceg Lobkowitz Rudolf tábornagynak azonban még egy, 1905. október 8-án kelt RKM 1905. eln. 6552. sz. jelzetű szigorúan bizalmas kezelésű rendeletet adtak át,⁴ melynek egyelőre nem volt különösebb jelentősége, mivel csak a birodalmi hadügyminisztérium távirati utasítására lépett életbe. A ren-

* Az okmánypublikáció bevezető tanulmányát a szerző hozzájárulásával rövidítve közöljük (a Szerk.).

** Dr. G. E. Rothenberg professzor (University of New Mexico, Albuquerque, USA) részvétele a kutatómunkában, 1968 nyarán, az American Philosophical Society, Philadelphia Pennsylvania általi kiküldetéssel vált lehetővé.

¹ Vö. VI. okmány, C. 737. o.

² Az eredeti átvételi elismervények az Ö(sterreichische) St(aats) A(rchiv) — K(riegs) A(rchiv), Generalstab, Operationsbüro 182. csomójában találhatóak.

³ Vö. VI. okmány B. 756. o.

⁴ Vö. VI. okmány. A. 755.

delet csupán néhány mondatot tartalmazott, amelyek egyike így szólt: „Legmagasabb parancs folytán további intézkedésig hercegségedet hajtalmazzuk fel mindazoknak a katonai intézkedéseknek a megtételére, melyek a cs. és kir. hadsereg, valamint a magy. kir. honvédség Magyarországon állomásozó alakulatainak a nyugalom és rend fenntartása céljából történő felhasználására vonatkoznak.” A parancs a továbbiakban arra ad utasítást, hogy a honvédséget a mindenkori hadtestparancsnoknak kell alárendelni. E célból a mellékelt legfelsőbb parancsot⁵ a honvéd kötelekek parancsnokának, Klobučar Vilmos lovassági tábornoknak kell kikézbesíteni.

Négy nappal később, 1905. október 12-én kora délután megérkezett a birodalmi hadügyminisztérium távmondata az említett hadtestparancsnokságokhoz: „Az 1905. évi eln. 6579-es számú szolgálati csomagot futárral mielőbb vissza kell küldeni a hadügyminisztériumba. Egyidejűleg csatolni kell hozzá lepecsételt állapotban az 1905. október 8-i eln. 6552. számú rendeletet.”⁶

Az október 8. és 12. közötti napokat mai szemmel nézve drámainak kell minősítenünk. Az a kevés irat, amelyet abban az időben küldtek Bécsből a magyarországi és szlavóniai hadtestparancsnokságoknak, illetőleg ez utóbbiak Bécsbe, miként a sötét éjszakában felvillanó vilámlám az éjjeli panorámát, úgy világítja meg erős fénnel és kísértetiesen egy dráma színpadát, ahol a színészek az utolsó felvonáshoz csoportosulnak, azonban mégsem játsszák azt el.

Az említett iratsomag tartalmának semmi köze sem volt a kísérő levélben említett lószorozáshoz. A benne elzárt iratok⁷ a magyarországi közhatalomnak a cs. és kir. csapatok általi azonnali átvételére vonatkozó parancsát tartalmazták és ehhez tartozó részletintézkedéseket. Ez a terv, amely a bécsi katonai körök és a császár reakciós elképzelésének volt a szüleménye, aggasztó irrealitást tükröz, ha figyelembe vesszük a Monarchia belpolitikai helyzetét 1905 nyarán és őszén. A magyarországi alkotmányos válságot a Monarchia valamennyi részében súlyos belső megrázkódtatások kísérték, amelyek megbuktatták ugyan Ernest Koerber miniszterelnök kormányát (1900—1904), megoldást azonban nem hoztak.⁸ Bécs külpolitikai szempontból nézve is a lehető legalkalmatlanabb pillanatban akarta ezt az oly kockázatos, erőszakos cselekményt megvalósítani. Az első orosz forradalom földlökései ekkor már világosan érezhetővé váltak, és a cár hozzájárulása 1905. október 31-én az első дума létrehozásához „a Koerber által eltakart birodalmi problémákat” újból a felszínre vetette.⁹ Ez tehát a dráma kísérteties jelenetének az a képe, melynek színészei az utolsó előkészületeket teszik meg szerepük eljátszására.

A magyarországi alkotmányos válság megszüntetésére megoldást kereső tárgyalásokon, amelyek először 1905. augusztus 22-én a közös

⁵ Vö. VI. okmány A, melléklet 755. o.

⁶ Vö. VI. okmány D, 763. o.

⁷ Vö. VI. okmány C, mellékletekkel 757. o.

⁸ Vö. *Rudolf Sieghart*: Die letzten Jahrzehnte einer Grossmacht. Menschen, Völker, Probleme des Habsburgreiches, Berlin 1932, 46—72. o.

⁹ Uo. 75. o.

minisztertanács ülésén Bad Ischlben, majd 1905. szeptember 23-án a császár és Kristóffy József magyar belügyminiszter között Bécsben zajlottak le,¹⁰ a katonai vonal mindenestre nagyobb szerepet játszott, mint ahogy ezt eddig az osztrák és a magyar történetírás feltételezte. A tanácskozásokon minden valószínűség szerint konkrét tervekét nyújtottak be Magyarország katonai megszállására. Ilyen tervek létezésére többször utalt az irodalom is,¹¹ közlésükre azonban eddig nem került még sor. Az iratok látszólag eltűntek, habár Bécsben az Osztrák Állami Levéltár Hadi Levéltárában némi kutatás után viszonylag egyszerű lett volna őket megtalálni, majd utána összefüggésbe hozni a birodalmi hadügyminisztérium már említett titkos rendeleteivel, mint ahogy ez megtörtént most.

Azok a hadműveleti tervek, amelyeket a cs. és kir. vezérkar 1905-ben Magyarország megszállására kidolgozott, a vezérkar hadműveleti irodájában „U-ügy”, illetve „U háborús ügy 1905” fedőnevet kaptak. A tervek a következőkből állnak:¹²

A) Egy 70 oldalas kivonatból, amelyet a hadműveleti iroda készített a következő elaborátumból: „A magyar kérdés fegyveres megoldása. Katonai tanulmány Auffenberg (Móric) altábornagytól.” Keltezése: Győr, 1904 február és a következő részekből áll: általános elvek (I), haderők (II), a magyar csapatokra vonatkozó rendszabályok (III), hadműveleti terv (IV), a két haderő értékéről, a siker esélyei (V), Komárom-Gyulafehérvár [Komorn-Karlsburg] (VI). A kivonathoz tartoznak még az alábbi mellékletek: földrajzi-hadászati áttekintés [térkép] (1), hadrendi összeállítás [táblázatok] (2), vasúti felvonulási vonalak [térkép] (3), a felvonulás utáni helyzet, kb. a 12. mozgósítási napon [térkép] (4), távolsági táblázat (5), hadműveleti részfeladatok megvalósítása a 20. mozgósítási napig [táblázatok és két vázlat] (6).

B) Egy „U”-tanulmány címet viselő 114 oldalas eredeti kézirat, amelynek keltezése 1905. augusztus 13. A kéziratot a hadműveleti iroda főnöke, Heinrich Krauss-Elislagó ezredes javította és írta alá, és sajátkezű széljegyzetek találhatók rajta a vezérkari főnök helyettesétől, Oskar Potiorek altábornagytól. A tanulmány következőképpen tagolódik: helyi utcai zavargások elfojtása (I), egy kiterjedt és szervezett magyar forradalom leverése (II), a direktívák (III), és végkövetkeztetések (IV). A kéziratot néhány melléklet egészíti ki: a magyarországi kiegészítésű csapatok összetétele százalékban kifejezve (1), a Magyarországon állomásozó csapatok megbízhatósága (2), kiegészítő raktárak a IV., V., VI., VII. és XII. hadtest területén (térkép),

¹⁰ Vö. Norman Stone: *Constitutional Crises in Hungary, 1903–1906*. Megj.: *The Slavonic and East European Review*, XLV. köt., 104. sz. 1967. 163–182. o. és Kristóffy József: *Magyarország kálváriája*, Budapest, 1928, 224–226. o.

¹¹ Vö. Edmund Glaise-Horstenau: *Franz Josephs Weggefährte. Das Leben des Generalstabschefs Grafen Beck*, Zürich–Lipce–Bécs 1930, 406. o.; *Rudolf Kiszling: Erzherzog Franz Ferdinand von Österreich-Este, Graz–Köln* 1953, 81. o.; *Johann Cristoph Allmayer-Beck: Der Ausgleich von 1867 und die k.u.k. bewaffnete Macht*, megj. *Ausgleich 1867*, Bécs 1967, 113–126. o., valamint Hanák Péter: *Magyarország története az abszolutizmus és dualizmus korában. 1849–1918*, 4. füzet, Budapest, Tankönyvkiadó 1963, 79. o. — Dr. Hanák Péternek, az MTA. Történettudományi Intézet osztályvezetőjének (Budapest) szaktanácsaiért dr. Peball köszönetét fejezi ki.

¹² OSTA—KA, Generalstab, Operationsbüro, 182. cs.

megbízhatósági adatokkal (3), a hadsereg Magyarországon elhelyezett csapatainak, valamint a magy. királyi honvédség alakulatainak diszlokációja (4—10; közülük 4 áttekintő térkép), áttekintő térkép azokról a helyőrségekről, amelyek osztrák [horvát] kiegészítést kapnak és a megerősítés szállítási útvonalai (11), erőszámvetés „U” háborús ügy esetén (12) és egy 1:750 000 méretarányú térkép Magyarországról (13).

C) Az „U”-tanulmány különböző, részben gyorsírasos előmunkálatainak és kiegészítéseinek 248 oldalas gyűjteménye, közöttük a következő kéziratokkal: „A magyar válság megoldása fegyveres erővel. Az eközben betartandó eljárások vázlata nemes Mecenzéffy Artur alezredestől, a hadműveleti irodából. Bécs, 1905. július 19.”; „U az I. háborús ügy alapján” (keltezés nélküli); „U-háborús ügy. Általános mozgósítás. Függelék a cs. és kir. hadsereg hadrendjéhez. Érvényes 1905. április 1-től”. (keltezés nélküli); „Általános mozgósítás rendkívüli körülmények között. Lóállítás, Straub századostól, Bécs, 1905. szeptember 15.” Ezenkívül találhatók még itt bemutatásra váró császári parancsok fogalmazványai, például: „Utasítások a várak hadi felszerelésére U háborús ügy esetén”; parancstervezetek és egy nyílt parancs tervezete, éspedig: (a) a birodalmi hadügyminisztérium 1905 eln. 6552. és 6579. számú rendelete a IV., V., VI., XII. és XIII. hadtestek parancsnokainak (piszkozatok); (b) nyílt parancs hadtestek parancsnokainak (piszkozat) és (c) a Magyarországon katonai megszállásra kerülő helységek jegyzéke és ezek helyőrségének ereje; valamint az említett hadtestek parancsnokainak 7 darab eredeti átvételi elismervénye a birodalmi hadügyminisztérium említett rendeleteiről.

Az „U” háborús ügy (Magyarország) feldolgozása, összevetve a vezérkarnak az „S” (Szerbia) és „B” (Balkán), „I” (Itália) és „R” (Oroszország) háborús ügyek esetére kidolgozott és állandóan változó terjedelmes felvonulási munkálataival, ezeknél lényegesen egyszerűbb. Nem tartozik azonban azokhoz a rutinszerű hadműveleti munkákhoz sem, amelyek minden vezérkarnál szokásosak, nem olyan, mint például a „D” (Németország) háborús ügy tanulmányai 1876-ból, 1879-ből és 1907-ből.¹³ Ezekkel összevetve nemcsak részletekbe menőbb, hanem abban is különbözik tőlük, hogy aggasztó belpolitikai helyzet, az úgynevezett „magyarországi ex lex-állapot” kényszereként jött létre, mely állapot 1905 nyarán érte el tetőpontját, és következménye volt a magyarországi alkotmányos válságnak.

A vezérkarral közölt hadügyminisztériumi utasítás a „lósorozás” fedőnevet kapta. Az „U” háborús ügy munkálatainak kezdetét eddig még nem sikerült hitelt érdemlően megállapítani. Az iktatott előzményei e katonai szempontból bonyolult anyagnak, amely szorosan összefügg a vezérkar hadműveleti irodájának évenként ismétlődő, szokásos hadrendkiegészítési munkálataival, nem adnak ehhez biztos támpontot. Hozzávetőleges időpontot csupán Mecenzéffy Artur alezredes 1905. július 19-i keltezésű, már említett¹⁴ kéziratából nyerhetünk.

¹³ Uo. 173. cs.

¹⁴ Vö. a fentiekkel.

Egy további problémát jelent az 1904 februárból származó, már szintén idézett Auffenberg-kézirat.¹⁵ Az előbbieken tárgyalt időpont-meghatározáshoz ugyan nem használható fel, összevetése a vezérkar „U” háborús ügy 1905 néven kidolgozott hadműveleti munkálataival azonban mégis érdekes. Az Auffenberg-terv feltehetően nem egyedül egy tisztnek 1867 után készült és Magyarország elleni támadás esetére részletesen kidolgozott hadműveleti terve, hanem a vezérkar tervezési munkálatainak is alapjául szolgált.¹⁶

Az Auffenberg-terv

Moritz von Auffenberg, a későbbi cs. és kir. hadügyminiszter (1911. szeptember 20.—1912. december 12.) valószínűleg 1903—1904 telén dolgozta ki hadműveleti tervét. Saját adatai szerint 1904-ben mutatta azt be Ferenc Ferdinánd trónörökösnek, a császár katonai irodájának és a vezérkarnak.¹⁷ Ebben az időben vezérőrnagyi rendfokozattal a cs. és kir. 65. gyalogdandár parancsnokaként Győrött tartózkodott. Ott élte át az 1902. év válságát, amely arra készítette, hogy behatóan foglalkozzon a magyar kérdéssel, és ezt „a történész lelkiismeretességével és a dualista birodalom sorsáért aggódó katona féltésével” tanulmányozza.¹⁸

Auffenberg igen visszafogott önéletrajzában tervének részleteit nem ismerteti. A terv azonban még évekkel később is foglalkoztatta. Ezt bizonyítja Conrad von Hötzendorf egy hozzá intézett levele, akinek — miután 1906. november 18-án átvett a vezérkarfőnöki hivatalt — megküldte azt. Conrad ebben az 1907. február 23-i levelében¹⁹ tudtul adja, hogy Auffenberg tervét — tudniillik „felkelést provokálni Magyarországon és azt utána 48/49-hez hasonlóan, mindenesetre külső hatalom segítsége nélkül levérni” — nem követi tovább. Az Olaszországgal való leszámolást égetőbbnek tartotta, mivel „amíg fennáll a lehetőség arra, hogy konszolidált belső viszonyokkal kerüljön a sor döntésre Olaszországgal, addig ennek kell mindenesetre elsőséget adni.” A Magyarország elleni hadműveleti terv szerzősége Auffenberg számára még egy kellemetlen utójátékot hozott, amikor 1912 márciusában — az új véderőtörvényjavaslat vitájának kellős közepén — a magyar újságok nyilvánosságra hozták e tényt. A kínos leleplezés további folytatását csak támogatója, Ferenc Ferdinánd közvetlen beavatkozása tudta feltartani.²⁰

Az Auffenberg-tanulmányból készült kivonat, amely az „U” háborús ügy 1905-höz tartozó hadműveleti munkák között fekszik, nem

¹⁵ Vö. 726. o.

¹⁶ A kivonat Beck utódának, Conrad von Hötzendorfnak az utasítására is készülhetett 1906. február után, ami azonban nem zárja ki, hogy az Auffenberg-terv már korábban is rendelkezésére állt a vezérkar hadműveleti irodájának (vö. 726. o.).

¹⁷ Vö. *Moritz von Auffenberg-Komarow*: *Aus Österreichs Höhe und Niedergang*, München, 1921. 85—91. o. és *Josef Ullreich*: *Moritz von Auffenberg-Komarow. Leben und Wirken 1911—1918*. (Kéziratban levő disszertáció), Bécs 1961.

¹⁸ *Josef Ullreich*: I. m. 3. o.

¹⁹ Ezeknek az Auffenberg-hagyatékból származó, magántulajdonban levő leveleknek a másolatát dr. Ludwig Jedlička bocsátotta lekötelező szívélyességgel dr. Peball rendelkezésére.

²⁰ Vö. *Josef Ullreich*: I. m. 44. o.

tartalmaz utalásokat arra, hogy nevezett hogyan képzelte el az említett provokációt. A vezérkar hadműveleti irodájának tisztjeit, akik a kivonatot készítették,²¹ látszólag csak Auffenberg hadműveleti gondolatmenete érdekelte. Történt ez abból a megfontolásból, hogy a „magyarországi ex lex-állapot” felszámolására már csak a „fegyveres eszközökkel vívott harc” maradt fenn, „Magyarország teljes és tökéletes leverése és egy tartós új rend bevezetése.”²² Az új rend mikéntjének kérdése természetesen nem tartozott az Auffenberg-féle elgondolások középpontjába, hanem kizárólag az „élethalálharc, a végsőkig folyó harc” mikéntje.²³

Auffenberg a támadáshoz szükségesnek tartotta a dunai monarchia teljes fegyveres erejének mozgósítását, azonban a honvédség nélkül. Figyelembe veszi, hogy harc esetén igen nehéz az erőket pontosan számbavenni, mivel a Magyarországon állomásozó csapatok megbízhatósága csak igen nehezen állapítható meg. Javasolja, hogy a Magyarországon állomásozó cs. és kir. csapatok közül csupán a megbízható ezredeket mozgósítsák. Ezen azokat az egységeket érti, melyek főként románokat, horvátokat soroztak, míg azokat, amelyek szászokból, svábokból és ruténekből állnak, csak részben tekinti megbízhatónak.²⁴ A szlovákokról feltételezi, hogy azt követik, „aki egy bizonyos irányba taszítja őket”, mivel azonban Szlovákiában „minden politikai állást magyarok töltenek be, ezért itt majdnem kizárólag a magyar álláspont érvényesül.”²⁵

A teljes mozgósítással Auffenberg 399 zászlóalj, 200 lovasszázad és 155 üteg biztos számbeli fölényére számíthatott. Velük szemben Magyarország egy 170 zászlóaljat, 150 lovasszázadot és 200 löveget kitevő felkelő hadsereget tudott kiállítani, mely főként a honvédségre épült. Eközben számolt azzal, hogy teljes honvédezek nem fognak egyszerre átállni, azonban „kiképzett legénységből és tartalékos tisztekből elég áll a forradalom vezetőségének rendelkezésére ahhoz, hogy a tömegeket formálja, különösen, ha a támadás... nem lenne elég gyors.”²⁶

Auffenberg hadműveleti tervének lezárásakor a külpolitikai helyzet kedvezőnek ítélte meg, mivel „sem Oroszországnak, sem Németországnak nem áll érdekében Ausztria szétdarabolása”. Olaszországgal szemben mindenesetre erős határbiztosítást tartott szükségesnek. A tengerpartot a flotta mozgósításával vélte megvédeni. Szerbiával és Montenegróval szemben is erős kötelekeket kell felvonultatni; a XV. hadtest (Szarajevó) csapatai és a zárai katonai parancsnokság ezért nagyrészt az országban marad.

A felvonulást, amit Auffenberg részletesen kidolgozott,²⁷ az „átka-

²¹ Vö. a 16. számú lábjegyzettel. Az Auffenberg-terv eredetije ma eltűntnek számít. Alkólág az Auffenberg-hagyatékban sem található.

²² Kivonat, 3. o.

²³ Uo. 37. o.

²⁴ Uo. 14. o.

²⁵ Uo. 14–15. o.

²⁶ Uo. 10. o.

²⁷ Vö. 726. o.

rolási bázison” (Magyarország átkarolása az osztrák, horvát és szláv ország részekkel) három hadseregcsoporttal 12 nap alatt kellett végrehajtani. Terve szerint a támadó haderő három részből áll: az „északi csoportból”, a „főcsoportból” és a „déli csoportból”, amelyeknek az az elsődleges hadművelési feladatuk, hogy koncentrikus előnyomulás után az országban egyesüljenek.²⁸ Az északi csoportot az I., X. és XI. hadtestek (Krakkó, Przemysl és Lemberg) egységei alkotják 144 zászlóaljjal, 84 14/4 lovasszázaddal és 420 löveggel. Galícia közepén vonulnak fel, majd a Duklai-hágón át előnyomulnak az Eperjes—Kassa—Miskolc—Budapest vonalon. A főcsapatnak a II., III., VIII., IX. és XIV. hadtestek (Bécs, Graz, Prága, Josephstadt, Innsbruck) 194 zászlóaljat, 102 17/4 lovasszázadot és 654 ágyút kitevő alakulataival Magyarország nyugati határánál kell felvonulnia, és a Duna mentén, illetőleg a Kisalföldön keresztül a Pápa—Székesfehérvár vonalon előnyomulnia Budapest irányába. A 33 zászlóaljból, 12 2/4 lovasszázadból és 128 ágyúból álló déli csoportnak Moslawina térségében kell megalakulnia, és Pécsen (Pécs—Sárbogárd) keresztül Budapest, illetőleg egy kisebb alakulattal esetleg Kecskeméten keresztül Szolnok felé előnyomulnia. Eközben valamennyinek magához kell vonnia a IV., V. és VI. hadtestek (Budapest, Pozsony és Kassa) hozzájuk visszavonuló császári csapatait. Különösen nagy fontosságot tulajdonított Komárom vára és Gyulafehérvár megtartásának. Ez utóbbit különösen azért tartotta fontosnak, mert a XII. hadtest (Nagyszében) támaszpontja volt.

Auffenberg hadművelési tervének az a vezérfonala, hogy a három hadseregcsoportot egyesíti Budapesttől keletre, ahol az összezsúfolt ellenséget döntő csatára kényszeríti. Ha az ellenség mégis a Tisza mögé vonul, akkor azonnal követni kell és ott rákényszeríteni a harcot. Eközben feltételezi, hogy a fő- és a déli csoport a 24. és a 26. mozgósítási napok között elérheti Budapestet. Az északi csoport számára a 32. és 38. mozgósítási napok közötti időt irányozta elő,²⁹ mivel a Kárpátokon való átkelés után erősebb ellenállással számolt. A részleteket illetően Auffenberg a következőképpen intézkedett:

„A fő- és a déli hadsereg előnyomulása feltehetően zavartalanul történik; az északi hadsereget az ellenség esetleg megtámadja. Már az Eperjes—Varannó, illetőleg a Kassa—Sátoraljaújhely vonalak elfoglalása sem történhet meg komolyabb harcok nélkül. Még súlyosabb bonyodalmakat nyújthat a Sajó vonala Miskolcnál, kombinációban a Tisza-vonallal (Tokaj—Tiszapolgár).

Az északi hadsereg akkor ér a Sajóhoz, amikor a fő- és a déli hadsereg Budapesthez. Az ellenség a két csoport közötti nagy távolságot az északi hadsereg elleni támadásra fogja felhasználni. A közlekedés (vasút) ügyes felhasználásával jelentős erőket tud az ellenség koncentrálni Miskolc—Tokaj környékén. Ha ez bekövetkezik, akkor az

²⁸ A kivonat IV. részében (Hadművelési terv) részletesen leírva.

²⁹ Az Auffenberg-terv 6. mellékletében (részletes hadművelési kivitelezés) pontosan megadva.

északi hadsereg ellenséges erőket vont magára, és ez esetben várnia kell a döntéssel addig, amíg a többi csoport is támadni tud. Ehhez a körülmények kedvezők: az északi hadsereg Miskolc térségében 130 zászlóaljjal, 70 lovasszázaddal és 380 ágyúval tud működni, (beleszámítva a kikülönített alakulatokat is).³⁰ Egy ilyen erős, jól szervezett hadsereg elleni *támadó* előnyomuláshoz a felkelő hadsereg ebben a pillanatban (3., 4. hét!) bizonyára nem elég erős még, ám az északi hadsereg előnyomulásának feltartóztatására igen. Az északi hadseregnek sem szabad azonban döntést kierőszakolnia a főereg megérkezése előtt. Ennélfogva a Sajó mentén előreláthatólag több napos hadműveleti szünetre kerül sor. Ha a főereg megérkezik, akkor vagy döntő ütközetre kerül a sor a Bükk-hegység és a Tisza közötti térségben, vagy visszavonul az ellenség a Tisza mögé.

Az ellenség azonban a dunai átkelést megkezdő főereg ellen is bevetethetné teljes erejét. Ebben az esetben a főereg felfüggeszti az átkelést az északi hadsereg megérkezéséig, bár maga is képes az ellenség legyőzésére, hiszen 230 zászlóaljából, 112 lovasszázadból és 300 ágyúból áll.”³¹

Auffenberg a VII. és XII. hadtestek (Temesvár és Nagyszében) császárhű kötelekeinek feladataul azt tűzte ki, hogy a déli hadsereget erősítsék. A VII. hadtestnek Temesvár—Arad, a XII. hadtestnek pedig Károlyváros—Brost térségében kellett az alakulatait összevonnia, majd Temesvárnál egyesülve a Bánát megtartása volt a feladatuk, továbbá az, hogy a Tisza, esetleg a Duna mögött is felzárkózzanak a déli hadseregcsoporthoz. Ez Erdély kiürítését jelentette, amit Auffenberg szükségesnek ítélt meg, „mivel minden otthagytott kötelék előbb-utóbb katasztrófába kerülne. A XII. hadtest önmagában gyenge, igen kevésbé megbízható elemekből áll, alig van lovassága, és elveszítené a visszavonulás lehetőségét, ha ezt nem biztosítjuk mindjárt a kezdet kezdetén”.³²

Ennyiből áll Auffenberg hadműveleti terve.

A vezérkar hadműveleti terve

A cs. és kir. vezérkarnak az „U” háborús ügy 1905 elnevezésű hadműveleti terve, amely az 1905. július 19. és augusztus 13. közötti igen rövid idő alatt készült,³³ a legérdekesebb dokumentumok egyike az osztrák—magyar hadsereg szerkezetének és lélektanának történetéhez. Lényegesen eltér az Auffenberg-tervtől. Természetesen nem a Magyarország földrajzi helyzetét figyelembe vevő hadműveleti lehetőségek területén, hanem egy ilyen vállalkozásból fakadó bonyodal-

³⁰ Vö. uo.

³¹ Kivonat, 56—60. o.

³² Kivonat, 50. o.

³³ Mint erről már szó volt (727. o.), az „U” háborús ügy hadműveleti munkáinak kezdetét nem lehet egyértelműen megállapítani. A fenti dátumot Mecenzéffy és az „U”-tanulmány keltezése adta. Az ŐSTA—KA-ban levő Beck-hagyatékban (A/2) található „U” rendszabályok (VIII. cs. 1905, 312. sz.) sem használhatók fel a nevezett munka megkezdése időpontjának megállapításához, mivel ez az „U”-tanulmánynak csak egy kivonata.

mak felmérése vonatkozásában, amelyek hadsereg-pszichológiai adottságokból és a belpolitikai helyzetből kifolyólag a dunai monarchia minden országrészében előadódhattak. Auffenberggel ellentétben a vezérkar számolt azzal a lehetőséggel is, hogy Magyarországon olyan kisebb-nagyobb zavargásokra is sor kerülhet, amelyeknek elfojtásához az állami biztonsági hatóságok nem elegendőek, és ezért messze-menő katonai támogatást igényelnek. Nem zárták ki azonban annak lehetőségét sem, hogy ezek a zavargások nemzeti forradalommal szüleddnek. Ezért az „U” háborús ügy előkészületeinél két változattal számoltak, amelyek mindegyike önmagában is és együttesen is bekövetkezhetett. A vezérkar tervének szellemi háttere azonban az a súlyos gond, hogy a cs. és kir. hadsereg sok nemzetiségű összetételénél fogva alkalmas-e egy olyan háborús erőpróbára, amelyik nem kis csapattestek ellen irányul?

A hadműveleti irodának a magyarországi fegyveres intervencióval kapcsolatos első állásfoglalása, a Mecenzéffy Artur alezredes által írt „A magyar válság megoldása fegyveres erővel. Az eközben betartandó eljárások vázlatja” című, 1905. július 19-i keltezésű tanulmány bevezető soraiból jellemző módon kitűnik, hogy a hadműveleti iroda hogyan kísérlete meg a kérdés megközelítését:

„Hogy a gyermeket a valódi nevén nevezzük, forradalmi törekvések elnyomásáról van szó, amely elnyomás lehetséges, hogy a csapatok egy részére kiterjedő felkelés leverésévé változhat át. Ez utóbbi elhárítása a hadvezetőség legfontosabb feladata marad a hadsereg fegyelmének megtartása és kímélése érdekében. Hogy ez sikerrel jár-e, miután hónapokig tétlenül és határozatlanul néztük a Függetlenségi Párt szakadatlan felforgató tevékenységét, természetesen más kérdés.”³⁴

Az állásfoglalás ezután következetesen szintén Magyarország lakosságának, közigazgatási hatóságainak és az ott állomásozó csapatok pozitív vagy negatív magatartásával foglalkozik. Nem tételezi fel, hogy csupán a magyarok fejtenek ki ellenállást. A többi nemzetiség is „tapasztalatok és keserű csalódások következtében okosabbá vált és a különálló magyar államban, amely teljesen önmagára van utalva és kívülről nem várhat semmilyen segítséget sem, több jogot remélnék, mint a magyar néptörzs átmeneti elnyomása esetén. És hogy nyilván megint csak erről van szó, az általános és nem egészen alaptalan vélemény. És a magyarokkal való számbeli összevetésüket tekintve igazuk is lehet.”³⁵ A lakosság részéről tehát csupán passzivitásra lehet számítani, ami csak a sikeres párt ellenében fog feloldódni.

³⁴ I.m. 1—2. o.

³⁵ U.o. 6—7. o., ahol ezt megelőzően (6. o.) kifejtik: „Mindenütt a császári fegyverek tevékeny támogatását várják tőlük (Magyarország nem magyar nemzetiségeitől — a szerző). Igen kérdéses azonban, nem lesznek-e közben családok áldozatai? A történelmet vizsgálva azt tapasztalhatjuk, hogy a — mondjuk — központi kormány és a magyarok közötti korábbi összeütközések esetén a nem magyar nemzetiségűek különböző ígéretekkel többé-kevésbé érdekelve voltak abban, hogy tevékeny részt vállaljanak a magyar törekvések elnyomásában. Az események elmúltával azután, amikor a viszálykodó felek kibékültek egymással, a németek, horvátok, románok stb. védtelenül ki voltak szolgáltatva a magyar terrorizmusnak.”

A közigazgatási hatóságok támogatására nem lehet számítani. A hivatalnokok nagy része a Függetlenségi Párttól helyzete javulását várja. Ez különösen nagy jelentőségű a magyar vasutak személyzete vonatkozásában, amely legalább is passzív ellenállást fejtene ki és ezáltal kérdéssé teheti a vasúti csapatszállítást.

A Magyarországon állomásozó csapatok közül a teljes honvédséget potenciális ellenségként kell tekinteni. A közös hadsereg csapatainál azonban a „közösségi szellem” igen jelentős szerepet játszik. „Mindenestre — hangsúlyozza a szakvélemény — az említett szellem, amelyre valamennyien oly büszkék vagyunk, az utóbbi időben súlyos megrázkódtatást szenvedett, nem kis mértékben magától a hadvezetőségtől, amely a tisztikar folytonos nacionalizálásával és néhány hasonló, általa szükségesnek vélt rendszabállyal... nem hatott éppen elonyösen erre a szellemre.”³⁶ Éppen ezért igen nehéz lenne egy megbízhatósági arányt szerezni. Általánosságban azonban feltételezhető, hogy a közös hadseregnek mindazokat a csapatait, amelyeknél a magyar anyanyelvűek meghaladják az 50 százalékot, politikailag megbízhatatlannak kell tekinteni.

A továbbiakban állást foglal a szakvélemény a megbízhatatlan csapatoknak Magyarországról történő esetleges kivonása ellen, mivel ez a magyarországi bonyolult diszlokáció mellett³⁷ semmi esetre sem történhet meg feltűnés nélkül. Az ország nyugalmanak helyreállítására emellett is egy kívülről érkező szabályszerű megszállásra volna szükség, amit egy egész sor jogi kérdés tisztázásának kellene megelőznie, mindenekelőtt a cs. és kir. Landwehr felhasználása³⁸ és az egész vállalkozás pénzügyi kivitelezése kérdésében. Azonkívül speciális katonai rendelkezéseket is kellene előbb kibocsátani, illetőleg előkészíteni Magyarország, Ausztria és Horvát-Szlavónia számára, és pedig:

— Magyarország számára „a katonai rendelkezéseknek mindenekelőtt azt a célt kell szolgálniuk, hogy a megbízhatatlan csapatok a lehetőségekhez képest ártalmatlanná váljanak, és hogy az osztrák megszálló csapatok megérkezéséig biztosítsák a fegyver- és lőszerkészleteket. Eközben ügyelni kell arra, hogy a Magyarországon állomásozó, megbízhatónak tekinthető csapatok ne kerüljenek tarthatatlan helyzetbe, és óvni kell őket a kudarctól. A megbízhatatlan csapatokat csak ott kell lefegyverezni, ahol ez feltétlenül szükséges, és ahol a körülmények ennek sikeres végrehajtását lehetővé is teszik. Ellenben fontolóra kell venni, hogy nem lenne-e ajánlatos az ilyen csapatokat a nagyobb magyar városokból kivonni és kevésbé veszélyes helységekre vezényelni. Eközben is azonban nagyon elővigyázatosnak kell lenni, nehogy engedetlenséget idézzen elő, ami ilyen esetekben azonos a lázadással!”³⁹

³⁶ Uo. 14—15. o.

³⁷ Nyomdatechnikai okok miatt el kellett tekintenünk attól, hogy közöljük azt a vázlatot, amelyik tartalmazza a cs. és kir. hadsereg és a honvédség pontos állomáshelyeit, és amelyből a diszlokáció pontosan megállapítható lenne.

³⁸ Az 1869. május 13-i véderótörvény (Normalienverordnungsblatt 1869/44. sz.) értelmében a cs. kir. Landwehrt csak az illetékes ország határain belül lehetett felhasználni. Vö. *Alphons von Wrede: Geschichte der k.u.k. Wehrmacht*, 5 köt., Bécs, 1898—1903, 5. köt., 343—345. o.

³⁹ *Mecenzéffy*: I.m. 20—21. o.

Ausztria és Horvát-Szlavónia számára nemcsak a Magyarországgal határos öt hadtest (XI., X., I., II. és XIII.) és a tartalékul szolgáló VIII. és IV. hadtestek mozgósítását kellene elrendelni,⁴⁰ hanem egyidejűleg a bevonulás megkezdését is Magyarország területére. Ez a következőképpen történnék meg: „A mozgósítás megkezdésével egyidejűleg a rendelkezésre álló lovasság gyalogmenetben, azonkívül a XI., X., I. és V. hadtest egy-egy erős dandára tüzérséggel vasúton a határhoz vonul. E csapatok onnan azonnal megkezdik menetüket, hogy lehetőleg elérjék a következő pontokat: a XI. hadtest csapatai Máramarosszigetet, Husztot és Munkácsot (3—4 menet a határtól); a X. hadtest csapatai Ungvárt, Nagymihályt és Kassát (3—4 menet); az I. hadtest csapatai Turócszentmártont, Zsolnát és a Vág völgyét (1—2—3 menet); a XIII. hadtest csapatai Nagykanizsát és Pécsét (2—3 menet). A II. hadtest mintegy 8—10 zászlóalját tüzérséggel együtt hajón kell Pozsonyba és Komáromba szállítani, hogy megszállják a fontos helyeket. Együttműködés céljára fel lehetne használni a haditengerészet dunai flottilláját. A lovasság szárazföldön szintén Komáromba nyomulna. Az említett csapatok előnyomulása alatt... befejeződne a megszálló csapatok mozgósítása. Az előretolt dandárok által biztosított szakaszokon egyidejűleg üzembe helyeznénk a vasutat. A mozgósítás befejezésével a kiegészítéseket és minden más megszálló csapatot vasút és hajó felhasználásával egyesíteni kell az előretolt csapatokkal, és a hadműveletek — a körülményeknek megfelelően — megkezdődnek.”⁴¹

Ezt az első tervezetet, amely Magyarországnak a cs. és kir. hadsereg általi megszállását célozta, a következő hetekben a hadművelési iroda a legnagyobb titoktartás mellett részleteiben is kidolgozta, és az „U” háborús ügy komplett tervévé változtatta, amelyet az augusztus 13-i keltezésű „U”-tanulmány foglalt össze.

Ez a tanulmány, amelynek jellegzetesnek tűnő részeit jelen adalék okmánytárában közöljük (749. és a következő oldalak), lényegében három szerző műve: Mecenzéffy Artur alezredesé, Heinrich Krauss-Elislagó ezredesé és Oskar Potiorek altábornagyé. Miként a cs. és kir. hadseregnek az „U” háborús ügy céljaira módosított hadrendjét,⁴² ezt is a hadművelési iroda tisztjei írták.⁴³

A cs. és kir. vezérkar „U” háborús ügy 1905 elnevezésű végleges tervének katonai szempontból igen érdekes részleteiről itt csak általános és oly mérvű ismertetést adhatunk, amennyi a közölt okmányok megértéséhez szükséges.

„Magyarországon a jelenlegi körülmények következtében — kezdődik a terv — szeptember 15-e táján különleges katonai rendszabályok megtétele válhat szükségessé a törvényes rend helyreállítására.”⁴⁴

⁴⁰ Részletesen uo. 22. o.

⁴¹ Mecenzéffy: I.m. 22—23. o.

⁴² Vö. 727. o., C pont.

⁴³ Említésre méltó, hogy a hadművelési irodának nem volt ebben az időben a honvédség állományából származó vezérkari tisztje. Vö. Schematismus für das k.u.k. Heer und die k.u.k. Kriegsmarine für 1906. Hivatalos kiadás, Bécs, 1905. december.

⁴⁴ „U”-tanulmány, 1. o.

A legfontosabb Budapestet fegyverraktáraival és gyáraival együtt szoros ellenőrzés alá vonni. Tartósabb magyar ellenállás elképzelhetetlen a főváros elfoglalása után. Erre a feladatra a II. hadtest (Bécs) 4. gyaloghadosztálya (Brünn) kap megbízatást.

Mivel ilyen rendszabályok igen könnyen általános felkelést idézhetnek elő Magyarországon, amely azután általános mozgósítást tenne szükségessé, ezért valamennyi Magyarországra rendelt gyalogezred mozgósítási keretként hátrahagy egy zászlóaljat. Ezenkívül be kell még vonni a II. hadtest 25. gyaloghadosztályát (Bécs) és az 5. dragonyos ezredet (Bécsújhely), hogy biztosítsák a Magyarország és az osztrák határ közötti létfontosságú híradásközlési és utánpótlási vonalakat, továbbá, hogy Magyarország előrelátható főparancsnoka és katonai kormányzója, herceg Rudolf von Lobkowitz tábornok, a IV. hadtest (Budapest) vezénylő tábornoka számára tartalékképzés céljából a rendelkezésére álljon. Azonkívül bevethető volt még a 11. dragonyos ezred, amelynek áthelyezése Szlavóniába, az évenként szokásos helyőrségcsere keretében, a küszöbön állt. És végül a Duna biztosítására Budapestig bevetésre kerülhetett a dunai flottilla. A tanulmány kitért arra is, hogy nem szükséges ezeket a csapatokat tüzér-séggel ellátni, „mivel valamennyi magyar hadtest tüzérsege, így a IV. hadtesté is — hagyományait, a tisztikar összetételét és a régóta szolgáló altisztek magatartását tekintve — bizonyára kellően megbízható lesz.”⁴⁵ Ha szükségessé válnék Budapest lövetése, akkor ezt a dunai flottilla is végrehajthatja.

A mozgósítás és a 25. gyaloghadosztály bevetése ellenére Bécsben elegendő helyőrség maradt volna, mégpedig a 47. gyaloghadosztály, habár ebből két ezred — a 60. és a 101. — magas százalékú magyar legénysége miatt nem volt túlzottan megbízhatónak tekinthető. A Landwehr-egységek mindenesetre a kellő mértékben megerősítették a helyőrséget.

Végezetül utalás történt arra, hogyha a helyzet alakulása megkívánja, pótlólag bevetetők Magyarországon a X. (a 2. gyaloghadosztály és a 6. ulánus ezred) és a XI. (a 11. gyaloghadosztály és a 14. dragonyos ezred) hadtest további csapatai, valamint a XIII. hadtest kiválasztott egységei is. Mivel a Duna nyújtja a legjobb és a legbiztonságosabb szállítási lehetőséget, ezért ezt a legnagyobb mértékben fel kellett használni. A folyamat meggyorsítására azonban a vasutat is igénybe lehetett venni. E szállítmányok lebonyolítását a vezérkar vasút- és távíró-ezredeinek kellett biztosítaniuk.

A Magyarországon állomásozó csapatok megbízhatósága kérdésében lényegében azonos az „U-tanulmány” felfogása Mecenzéffy szakvéleményével. A részletekben azonban óvatosabb a tanulmány a szakvéleménynél, amennyiben a 70 százalékban magyar anyanyelvű egységeket megbízhatatlannak, a 20 százalék alattiakat megbízhatóknak, a 20 és 70 százalék közöttieket pedig kérdésesnek minősítette.⁴⁶

⁴⁵ Uo. 18. o.

⁴⁶ Vö. I. okmány, 138. o.

Röviden vázolva ezek voltak a cs. és kir. vezérkar Magyarország megszállására kidolgozott tervének a fő pontjai, amelyeket részletesen az I—IV. számú okmányok ismertetnek.

Hogy ez a terv e tanulmány elején megemlített valamennyi esemény, illetőleg titkos utasítás alapja volt, az kitűnik abból, hogy egy kivonata készült a Bad Ischlben 1905. augusztus 22-én sorra kerülő közös minisztertanácsi értekezletre,⁴⁷ ahol — mint ismeretes — a magyarországi alkotmányos válság megoldásának harmadik változataként a katonai intervenció kérdését tárgyalták meg.⁴⁸ Ez az összefüggés világosan kitűnik az V. számú okmányból is. (A közös minisztertanácsnak 1905. augusztus 22-én Bad Ischlben, és a birodalmi hadügyminisztérium bizottsági megbeszéléseinek Bécsben hozott határozata.)⁴⁹

Részletes további kutatást igényel annak a tisztázása, hogy végül is miért nem került sor a cs. és kir. hadsereg intervenciójára, melynek tervezése már oly előrehaladott állapotban volt. Némi bizonyossággal mindenesetre feltehető, hogy a belpolitikai események nyomására, összefüggésben a horvát—szerb közeledéssel októberben, főként azonban az első orosz forradalomnak a Monarchia osztrák területeire kiterjedő hatására mondtak le a megvalósításáról. Már az október 12-i „fiumei resolúciók”, amelyeket a horvát képviselők egy része kötött meg a magyar ellenzékkel annak érdekében, hogy a horvátok kedvezőbb bánásmódban részesüljenek Magyarországon — súlyos csapást jelentettek. A szentpétervári cs. és kir. követ, valamint a katonai attasé jelentései még súlyosabb eseményeket helyeztek kilátásba arra az esetre, ha a cáρ enged a január óta forrongó munkástömeg nyomásának, és megadja az általuk követelt polgári szabadságjogokat (szólás-, gyülekezési és egyesülési szabadságot). Az a hír, hogy a cáρ kiáltványt bocsátott ki, melyben alkotmányt ígért Oroszország számára és kilátásba helyezte a дума megválasztását (1905. október 31.), valójában tüntetéseket váltott ki a Monarchia valamennyi országában.

A cáρ manifesztumát november 1-én dr. Wilhelm Ellenbogen szociáldemokrata szónok olvasta fel ünnepélyes formában az osztrák parlamentben.⁵⁰ Ezután elénekelték a német szociáldemokraták a Marseillaise-t, a szlovákok a „Vörös Zászlót”, a szláv radikálisok pedig nemzeti dalokat. Az azonnal összeülő szociáldemokrata pártgyűlés forradalmi határozatokat hozott és meg is valósította őket. Ezek a következők voltak: tömegtüntetések üzemekben, gyárakban, véres összeütközések november 2-án a bécsi körúton, november 4-én pedig a prágai Vencel téren és Kladrubóban. A cs. és kir. VIII. hadtestet (Prága) mozgósítani kellett a közrend és a közbiztonság fenntartásá-

⁴⁷ Vö. 726. o. B pont.

⁴⁸ Vö. *Rudolf Sieghart*: I. m.; *Julius Miskolczy*: Ungarn in der Habsburger Monarchie. Bécs—München 1959; *Hanák Péter*: I. m.; *Hanák Péter*: Recent Hungarian Literature on the History of the Austro—Hungarian Monarchy, 1849—1918. A Historiographical Survey. Megj.: Austrian History Yearbook, I. köt., 1965, 151—163. o.; *Hanák Péter*: Hungary in the Austro—Hungarian Monarchy, uo., III. köt., 1967, 142—157. o.; *Norman Stone*: I. m. és gyűjteményes kiadvány: Der österreichisch—ungarische Ausgleich von 1867. Vorgeschichte und Wirkungen, kiadta a Forschungsinstitut für den Donauraum, Bécs—München, 1967.

⁴⁹ A birodalmi hadügyminisztériumban lefolytatott bizottsági megbeszélés jegyzőkönyve nem található meg az ÖSTA—KA-ban.

⁵⁰ Vö. *Rudolf Sieghart*: I. m. 83. o.

ra.⁵¹ A tömeg az általános, egyenlő és közvetlen választás jogát követelte.⁵²

Ezek az események értelmetlenné tették a cs. és kir. vezérkar Magyarország megszállására irányuló hadműveleti terveit. Az érthető titoktartás következményeként eltűntek a katonai iroda és a vezérkar főnökeinek páncélszekrényében. A birodalmi hadügyminisztérium 1905. október 8-i keltezésű, 6552. és 6579-es számú kényes titkos rendeleteit 1905. november 7-én a minisztériumban biztossággal elégették,⁵³ ezek fogalmazványait pedig eltávolították a minisztérium irattárából.⁵⁴

Mivel a magyar parlamentben a zavargások tovább tartottak, Ferenc József természetesen végül is katonai erőt alkalmazott. A közös hadseregnek azonban egyetlen egységét sem használta fel erre a célra. A császár 1906. február 19-én felfüggesztette a magyar alkotmányt, egy honvédtisztet, Nyiri Sándor vezérőrnagyot királyi biztossá nevezett ki korlátlan hatalommal, és egy honvédszászlóaljat vetett be, mely erőszakkal feloszlatta a parlamentet. Ezt azonban a cs. és kir. vezérkar „U” háborús ügy 1905 elnevezésű hadműveleti terve utójtékának sem lehet már nevezni.

OKMÁNYOK

Rövidítések:

- á. o. = ágyús osztag.
- altbgy. = altábornagy
- bh. e. = bosznia-hercegovinai ezred.
- cs. és kir. = császári és királyi.
- cs. kir. = császári-királyi
- ddr. = dandár
- et. = ezredtörzs.
- ezr. = ezredes.
- gy. e. = gyalogezred.
- gy. ho. = gyaloghadosztály (cs. és kir.)
- hdr. = hadrend (mozgósítási utasítás).
- hdt.-pk. = hadtestparancsnok.
- hdt.-vkf. = hadtest-vezérkari főnök
- ho. = hadosztály.
- h. gy. = honvédgyalogság.
- h. gy. ho. = honvéd gyaloghadosztály.
- h. hu. e. = honvéd huszárezred.
- h. l. ho. = honvéd lovashadosztály.
- ho. tü. — hadosztály tüzérség.

⁵¹ Vö. ÖSTA—KA MKSM 1905 28—1/4 (A VIII. hadtestparancsnokság 1905. november 7-i jelentése).

⁵² Vö. *Rudolf Sieghart*: I.m. 83—84. o.

⁵³ Vö. VII. okmány 763. o.

⁵⁴ A birodalmi hadügyminisztérium említett rendeletei fogalmazványainak borítólapján levő feljegyzés szerint a fogalmazványok csak 1919. február 22-én kerültek újból az irattárba, ahol most is megtalálhatók.

hu. e. = huszárezred.
 L. gy. e. = Landwehr gyalogezred (cs. kir.).
 L. gy. ho. = Landwehr gyaloghadosztály (cs. kir.).
 l. h. = hadosztály (lovassági egység).
 l. ho. = lovashadosztály (cs. és kir.).
 lsz. = lovasszásad.
 l. tbk. = lovassági tábornok.
 l. tü. = lovassági tüzérség.
 l. ü. = lovassági üteg.
 m. kir. = magyar királyi.
 n. gy. = népfelkelő gyalogság (cs. kir.).
 sz. = zászad.
 tbsz. = táborszernagy.
 u. oszt. = utászosztag.
 u. z. = utászzászlóalj.
 ul. e. = ulánus ezred.
 ü. = üteg.
 vk.-t. = vezérkartörzs.
 v. tü. e. = vártüzérségi ezred.
 v. tü. z. = vártüzérségi zászlóalj.
 v. z. = várzászlóalj.
 vd. z. = vadászzászlóalj.
 z. = zászlóalj.
 z. t. = zászlóalj-törzs.

I. KIMUTATÁS A MAGYARORSZÁGON ÁLLOMÁSOZÓ CSAPATOK MEGBÍZHATÓSÁGÁRÓL⁵⁵

Azok az egységek, amelyeknek 70 százaléka magyar anyanyelvű, nem megbízhatókként (NM) —, a 20% alattiak megbízhatókként (M) —, a 20 és 70% közöttiek pedig kérdésesként (K) szerepelnek.

A törtvonal után szerző betűket követő számok a cs. és kir. hadsereg és honvédségi sematizmus szerinti ezred-, vagy egységyszámokat jelentik; a betű nélküli számok pedig a cs. és kir. gyalogezredek számát 55/a.

IV. hadtest (Budapest)

Hdt.-pk. = herceg Rudolf von Lobkowitz tbsz.
 Hdt.-vkf. = Gustav Schay vk. ezr.

a) Helyőrségek:	NM	K	M
Abony:	1 lsz./8. hu. e.	—	—
Albertirsa:	1 lsz./8. hu. e.	—	—
Baja:	1 l. h./4. h. hu. e.	—	—

⁵⁵ Az „U-tanulmány” 2. melléklete 1905. augusztus 13-ról. Alapul a teljes (szükséges) erő szolgált. A tényleges erők általában a szükséges erők 1–2 harmadát teszik ki. (uo., 15. o.)

Az összesítésben előfordulnak számszerű differenciák, amelyek az eredeti okmányok pontatlanságából erednek. — A Szerk.

Budapest:	3 z./32 ,3 z./38, 2 z./44, 2 z./69 2 z./86. 24. vd. z., 4 ü./12. ho. tü. 7. u. z., 3 z./1. h. gy. 3 lsz./1. h. hu. e.	2 z./23, 4 ü./4. á. o. 4 ü./10. ho. tü. 4 ü./11. ho. tü. 2 ü./4. l. tü. 1 ü./6. v. tü. e.	3 z./3. bh.
Cegléd:	1 lsz./8. hu. e.	—	—
Jászberény:	1 z./2. h. gy.	—	—
Kaposvár:	2 z./44, 2 z./19. h. gy.	—	—
Kecskemét:	1 z./38, 3 lsz./8. hu. e., 3 lsz./h. hu. e.	—	—
Kiskunfélegyháza:	1 z./1. h. gy.	—	—
Pécs:	2 z./19. h. gy., 3 lsz./8. h. hu. e.	3 z./52	—
Szabadka:	1 z./86, 1 z./6. h. gy., 3 lsz./4. h. hu. e.	—	—
Székesfehérvár:	1 z./69 2 z./17. h. gy.	—	3 lsz./12. ul. e.
Szolnok:	1 z./68	—	—
Tolna:	—	—	2 lsz./12. ul. e.
Újvidék:	1 z./6. h. gy.	—	1 z./6
Zombor:	1 z./6. h. gy.	1 z./23	—
Összesen:	32 z., 33 lsz., 4 ü.	6. z., 15 ü. ⁵⁶	4 z., 5 lsz.

b) *Keretállomások:*

gyalogság:

NM = Budapest, Kecskemét, Kaposvár, Szolnok, Székesfehérvár, Szabadka.

K = Zombor, Pécs.

M = Újvidék,

tüzérség:

K = valamennyi Budapesten állomásozó,

honvédség:

NM = Budapest, Szabadka, Székesfehérvár, Pécs

⁵⁶ Az eredeti okmányban tévesen 14 üteg szerepelt.

V. hadtest (Pozsony)

Hdt.-pk. = Carl Freiherr von Steiniger tbsz.

Hdt.-vkf. = Wenzel Wurm vk. ezr.

a) Helyőrségek:	NM	K	M
Bazin-Modor:	1 lsz./5. hu. e.	—	—
Érsekújvár:	1 l. h./6. h. hu. e.	—	—
Esztergom:	—	1 z./26, 2. z./76	—
Győr:	2 z./19	2 z./26	—
Győr-Szabadhegy:	2 lsz./9. hu. e.	—	—
Keszthely:	1 l. h./8. h. hu. e.	—	—
Komárom:	—	1 z./12, 1 z./76, 3 z./83, 2 ü./5. l. tü., 4 ü./15. ho. tü., 1 ü./6. v. tü. e., 13. u. z.	—
Körmend:	1 z./20. h. gy.	—	—
Kőszeg:	11. vd. z., 1 lsz./9. hu. e., 1 z./18. h. gy.	—	—
Léva:	1 z./14. h. gy.	—	—
Nagykanizsa:	1 z./48, 2 z./20. h. gy.	—	—
Nagyszombat:	1 lsz./5. hu. e.	—	1 z./71
Nezsider:	1 l. h./5. hu. e.	—	—
Nyitra:	2 z./14. h. gy.	—	—
Pápa:	1 l. h./7. h. hu. e.	—	—
Pozsony:	2 z./19, 3 z./13. h. gy.	1 z./72, 4 ü./5. á. o., 1 ü./14. ho. tü., 1 u. z.	19. vd. z.
Somorja:	—	3 ü./14. v. tü. e.	—
Sopron:	3 z./48, 3 lsz./9. hu. e. 2 z./18. h. gy.	1 z./76. 4 ü./13. ho. tü.	—
Szentgyörgy:	1 lsz./5. hu. e.	—	—
Szombathely:	1 lsz./11. hu. e.	1 z./83	—
Tata:	1 z./13. h. gy.	—	—

Trencsén:	2 z./15. h. gy.	—	2 z./71
Zalaegerszeg:	1 l. h./7. h. hu. e.	—	—
Veszprém:	2 z./17. h. gy.	—	—
Összesen:	25 z., 27 lsz.	14 z., 18. ü.	4 z.

b) Keretállomások:

gyalogság:

MN = Győr, Nagykanizsa.

K = Komárom, Esztergom, Pozsony, Sopron, Szombathely

M = Trencsén.

tüzérség:

K = Pozsony, Somorja, Sopron, Komárom.

honvédség:

NM = Pozsony, Nyitra, Trencsén, Sopron, Nagykanizsa.

VI. hadtest (Kassa)

Hdt.-pk. = Eduard Pucherna tbsz.

Hdt.-vkf. = Czibulka Kolozs vk. ezr.

a) Helyőrségek:	NM	K	M
Balassagyarmat:	1 z./16. h. gy.	—	—
Besztercebánya:	1 z./16. h. gy.	—	32. vd. z.
Eger:	1 z./30. 1 z./10. h. gy.	2 z./5 —	—
Eperjes:	1 z./3. h. gy.	4 ü./18. ho. tü.	2 z./37
Gyöngyös:	1 l. h./15. hu. e.	—	—
Igló:	1 z./3. h. gy.	—	1 z./37
Jolsva:	1 z./16. h. gy.	—	—
Kassa:	4. z./34. 2 z./7. h. gy., 3 lsz./5. h. hu. e.	4 ü./3. á. o., 4 ü./16. ho. tü.	—
Kisszeben:	—	—	1 z./37
Lőcse:	—	3 z./85	—
Losonc:	—	3 z./25	—
Máramarossziget:	1 z./12. h. gy.	1 z./85	—

Miskolc:	3 z./65., 3 lsz./15. hu. e., 1 z./10. h. gy.	2 ü./3. l. tü., 4 ü./17	—
Munkács:	1 z./35. 2 z./11. h. gy.	—	—
Nagykároly:	1 z./12. h. gy.	—	—
Nyiregyháza:	5 lsz./14. hu. e., 1 l. h./3. h. hu. e.	—	—
Rózsashegy:	1 z./15. h. gy.	—	—
Sátoraljaújhely:	1 z./10. h. gy.	—	—
Szatmárnémeti:	1 z./12. h. gy.	1 z./3	—
Ungvár:	1 z./11. h. gy.	3 z./36	—
Összesen:	26 z., 17. lsz.	13 z., 18 ü.	5 z.

b) Keretállomások:

gyalogság:

NM = Kassa, Eger, Munkács.

K = Szatmárnémeti, Losonc, Ungvár, Máramarossziget.

tüzérség:

K = Kassa, Miskolc, Eperjes.

honvédség:

NM = Kassa, Miskolc, Munkács, Szatmárnémeti, Besztercebánya.

VII. hadtest (Temesvár)

Hdt.-pk. = Ludwig Schwitzer von Bayersheim tbsz.

Hdt.-vkf. = Emil Colerus von Geldern vk. ezr.

a) Helyőrségek:	NM	K	M
Arad:	3 lsz./12. hu. e. 1 z./3. h. gy. , 3 lsz./3. h. hu. e.	—	3 z./33
Békéscsaba:	—	1 z./101	—
Debrecen:	2 z./39, 3 lsz./7. hu. e. 3 z./3. h. gy., 3 lsz./2. h. hu. e.	—	—
Fehértemplom:	—	2 ü./21. ho. tü.	1 z./33, 2 z./43
Gyula:	2 z./2. h. gy.	—	1 z./33,

Karánsebes:	—	—	1 z./43, 2 l. ü./7. ho. tü.
Kiszentmiklós:	—	1. ü./7. ho. tü.	—
Lugos:	2 z./8. h. gy.	2 ü./21. ho. tü.	—
Nagybecskerek:	1 z./5. h. gy.	2 ü./21. ho. tü.	—
Nagykikinda:	1 l. h./12. hu. e.	—	1 z./29
Nagyvárad:	3 lsz./7. hu. e., 3 z./4. h. gy., 3 lsz./2. h. hu. e.	4 z./37 4 ü./19. ho. tü. —	—
Oravica:	1 z./7. h. gy.	—	—
Orsova:	1 z./8. h. gy.	—	—
Pancsova:	1 z./46, 1 z./7. h. gy.	—	—
Szeged:	3 z./46, 3 z./5. h. gy., 3 lsz./3. h. hu. e.	14. u. z.	—
Temesvár:	2 z./39	4 ü./20. ho. tü.	2 z./29, 1 z./61, 4 ü./7. á. o.
Versec:	1 z./7. h. gy.	—	—
Összesen:	27 z., 24 lsz.	5 z., * 12 ü.	11 z., 6 ü.

b) Keretállomások:

gyalogság:

NM = Debrecen, Szeged.

K = Nagyvárad, Békéscsaba.

M = Nagybecskerek, Arad, Karánsebes, Temesvár.

tüzérség:

K = Temesvár, Nagyvárad, Lugos.

honvédség:

NM = Debrecen, Nagyvárad, Szeged, Gyula, Lugos, Versec.

* A 14. utászászlóalj nélkül.

XII. hadtest (Nagyszében)

Hdt.-pk. = kisdemeteri Gaudernák József altbgy.

Hdt.-vkf. = Stephan Sarkotič vk. ezr.

a) Helyőrségek:	NM	K	M
Abrudbánya:	—	—	28. vd. z.
Beszterce:	2 z./82, 1 z./22. h. gy.	—	1 z./63
Botfalu-Szentspéter:	1 lsz./2. hu. e.	—	—
Brassó:	1 z./24. h. gy.	1 z./2. 2 z./50, 4 ü./34. ho. tü.	— —
Csikszereda:	1 z./24. h. gy.	—	—
Dós:	1 z./21. h. gy.	—	—
Déva:	1 z./23. h. gy.	—	—
Erzsébetváros:	1 lsz./1. hu. e., 1 z./23. h. gy.	—	—
Feketehalom:	1 lsz./2. hu. e.	—	—
Fogaras:	1 z./24. h. gy.	1 z./50 1 z./50	— 2 z./31,
Gyulafehérvár:	—	12 u. z.	1/2 2. v. tü. e.
Höltervény:	1 lsz./2. hu. e.	—	—
Keresztényfalva:	1 lsz./2. hu. e.	—	—
Kézdivásárhely:	1 z./24. h. gy.	—	—
Kistorony- Szenterzsébet:	1 lsz./1. hu. e.	—	—
Kolozsvár:	2 z./21. h. gy.	1 z./51, 3 z./62 4 ü./35. ho. tü.	—
Márosvásárhely:	2 z./22. h. gy. 3 lsz./3. h. hu. e.	1 z./32	2 z./34
Meggyes:	2 lsz./1. hu. e.	—	—
Nagydisznód:	1 lsz./1. hu. e.	—	—
Nagyenyed:	1 z./21. h. gy.	—	—
Nagyszében:	1 lsz./1. hu. e. 1 z./23. h. gy.	3 z./2, 4 ü./12. á. o.	1 z./31, 4 ü./33. ho. tü.
Rózsahegy:	1 lsz./2. hu. e.	—	—

Szamosújvár:	1 l. h./9. hu. e.	—	—
Brost:	—	—	1 z./31, 1 z./34
Székelyudvarhely:	1 z./82	—	—
Vidombák:	1 lsz./2. hu. e.	—	—
Zilah:	1 z./3. h. gy.	—	—
Összesen:	18 z., 18 lsz.	13 z., ** 12 ü.	9 z., 4 ü.

b) Keretállomások:

gyalogság:

NM = Székelyudvarhely.

K = Brassó, Kolozsvár, Gyulafehérvár, Marosvásárhely.

M = Nagyszeben, Kolozsvár, Brost.

tüzérség:

K = Nagyszeben, Kolozsvár, Brassó.

honvédség:

NM = Nagyszeben, Kolozsvár, Brassó, Marosvásárhely.

II. ERŐSZÁMVEVÉS AZ U HÁBORÚS ÜGY 1905-HÜZ⁵⁷

A. Az ellenfél:

1. Összesen:

m. kir. honvédség ⁵⁸	97 z.	54 lsz.	— ü.
m. kir. népfelkelés ⁵⁹	87. z	27 lsz.	— ü.
a cs. és kir. hadsereg megbízhatatlan csapatai	47 z.	65 lsz.	4 ü.
a cs. és kir. hadsereg kérdéses csapatai	51 z.	— lsz.	74 ü.
összesen:	282 z.	146 z.	78 ü.

2. Feltételezett tagolódás:

7 h. gy. ho.⁶⁰ = 97 z., 21 lsz. és 28 ü.

6 gy. ho. = 98 z., 18 lsz. és 24 ü.

** A 12. utászászlóalj nélkül.

⁵⁷ Az „U-tanulmány” 12. melléklete 1905. augusztus 13-áról. Az eredeti okmány felsorolásaihoz hozzáfűzött magyarázatokat az áttekinthetőség megkönnyítése céljából idézőjelek közé téve a lábjegyzetekben közöljük.

⁵⁸ „Kizárólag horvát.”

⁵⁹ „Kizárólag horvát.”

⁶⁰ „A cs. és kir. Landwehr ndr.-je szerint. A 42. L.gy.h. (Zágráb) hiányzik, a 20. honvéd huszárezrednél a tart. lsz. és a 4. ü. helyett felvéve.”

1 h. l. ho.⁶¹ és 1 h. l. ddr.⁶² = 33 lsz. és 4 ü.

2 l. ho. = 47 lsz. és 4 ü.

7 m. kir. n. gy. ddr.⁶³ = 87 z., 27 lsz., 18 ü. hadtesttüzéség.

B. Császári (osztrák) csapatok⁶⁴

1. A dunai hadsereg:

I. hadtest ⁶⁵	32	z.	6 1/4 lsz.	12 ü.
II. hadtest ⁶⁶	35	z.	6 1/4 lsz.	12 ü.
VIII. hadtest	30	z.	6 1/4 lsz.	12 ü.
IX. hadtest ⁶⁷	30	z.	6 1/4 lsz.	12 ü.
3. gy. ho. ⁶⁸	15	z.	3 lsz.	4 ü.
46. L. gy. ho.	15	z.	3 lsz.	4 ü.
13. L. gy. ho. ⁶⁹	15	z.	3 lsz.	4 ü.
21. L. gy. ho.	12	z.	3 lsz.	4 ü.
26. L. gy. ho.	15	z.	3 lsz.	4 ü.
22. L. gy. ho. ⁷⁰	12	z.	3 1/4 lsz.	4 ü.
3 l. ho. ⁷¹	—	z.	24 4/4 lsz.	2 ü.
7 l. ho.	—	z.	24 4/4 lsz.	2 ü.
3. lovasdandár ⁷²	—	z.	12 2/4 lsz.	— ü.

Összesen: 211 z. 102 15/4 lsz. 76 ü.

33. n. gy.-dandár	15	z.	1 lsz.	1 ü.
95. n. gy.-dandár	11	z.	1 lsz.	1 ü.
105. n. gy.-dandár	13	z.	1 lsz.	1 ü.
1. menetdandár ⁷³	8	z.	1 lsz.	1 ü.
2. menetdandár	7 2/4 z.		1 lsz.	1 ü.
8. menetdandár	7 3/4 z.		1 lsz.	1 ü.
9. menetdandár	8 3/4 z.		— lsz.	— ü.

Összesen: 69 8/4 z. 6 lsz. 6 ü.

A dunai hadsereg teljes ereje: 280 8/4 z. 109 15/4 lsz. 83 ü.

⁶¹ „A hdr. szerint kevesebb a 20. L.gy.h.-hoz beosztott 3 lsz.-dal, több 1 lov. üt.-osztállal.”

⁶² „A hdr. szerint több 1 lov. üt.-osztállal.”

⁶³ „A magy. kir. honvédség és a magy. kir. népfelkelés hdr.-je szerint.”

⁶⁴ Az „U-tanulmány” 13. melléklete. Lábjegyzet az eredetiben: „A Magyarországon elhelyezett megbízható, ennél fogva császárhű csapatokat — további biztonsági együttthatóként — egyáltalán nem vettük számításba.”

⁶⁵ „Az 5. t.vd.z. (Tarvis) nélkül.”

⁶⁶ „Az 1. BH.-val, amelyikkel a XIII. hadtest állománya csökken.”

⁶⁷ „A 2. vd. (Lienz) és a 12. vd. (Niedersdorf) nélkül.”

⁶⁸ „A XIV. hadtest kötelékéből.”

⁶⁹ „Mindenekelőtt a 2. vonalban Bécsben.”

⁷⁰ „Graz.”

⁷¹ „A 4. hu.e. helyett: 5. ho.tü.”

⁷² „4. ho.tü. és 13. ho.tü.”

⁷³ „Kivéve az 5. vd. menetszázadot.”

2. Kárpát-hadsereg:

X. hadtest	32	z.	6 1/4 lsz.	12 ü.
XI. hadtest	30	z.	6 1/4 lsz.	12 ü.
45. L. gy. ho.	12	z.	3 1/4 lsz.	4 ü.
43. L. gy. ho.	15	z.	3 lsz.	4 ü.
4. l. ho.	—	z.	24 4/4 lsz.	2 ü.
6. l. ho. ⁷⁴	—	z.	18 2/4 lsz.	2 ü.
8. l. ho. ⁷⁵	—	z.	24 4/4 lsz.	— ü.

Összesen: 89 z. 84 14/4 lsz. 36 ü.

35. n. gy.-dandár	13	z.	1 lsz.	1 ü.
93. n. gy.-dandár	9	z.	1 lsz.	1 ü.
10. menetdandár	8 1/4	z.	1 lsz.	1 ü.
11. menetdandár	7 1/4	z.	1 lsz.	1 ü.

Összesen: 37 2/4 z. 4 lsz. 4 ü.

A Kárpát-hadsereg teljes ereje: 126 2/4 z. 88 14/4 lsz. 40 ü.

3. A XIII. hadtest:

XIII. hadtest ⁷⁶	25	z.	6 1/4 lsz.	12 ü.
42. L. gy.-dandár	12	z.	3 lsz.	4 ü.

Összesen: 37 z. 9 1/4 lsz. 16 ü.

104. n. gy.-dandár ⁷⁷	6	z.	4 lsz.	1 ü.
13. menetdandár	8 1/4	z.	1 lsz.	1 ü.

Összesen: 14 1/4 z. 5 lsz. 2 ü.

A XIII. hadtest teljes ereje: 51 1/4 z. 14 1/4 lsz. 18 ü.

⁷⁴ „A 13. hu.e. nélkül.”

⁷⁵ „A 8. és 9. lov.ho.-ból kombinálva.”

⁷⁶ „A Bh. 1. és a 61. gy.e. 1. z.-a nélkül, a 61. gy.e. másik 3 zaszólalja még békeallo-

⁷⁷ „A 26. és 28. n.gy.e. nélkül.”

4. A XV. hadtest és Dalmácia:

Mozgósított csapatok ⁷⁸	19	z.	8 1/4 lsz.	— ü.
Békeállományban levő csapatok ⁷⁹	23	z.	1 lsz.	— ü.

Összesen: 42 z. 9 1/4 lsz. — ü.

5. Biztonsági csapatok:

a) Graz területén

III. hadtest ⁸⁰	33	z.	6 1/4 lsz.	12 ü.
5. v. z. ⁸¹	1	z.	—	— ü.
59. v. z. ⁸²	1	z.	—	— ü.
5. L. gy. e. ⁸³	3	z.	—	— ü.
105. n. gy.-dandár	8	z.	1 lsz.	1 ü.
112. n. gy.-dandár	14	z.	1 lsz.	— ü.
3. menetdandár	7 5/4	z.	1 lsz.	1 ü.

Összesen: 67 5/4 z. 9 1/4 lsz. 14 ü.

b) Innsbruck területén:

8. gy. ho.	15	z.	3 1/4 lsz.	4 ü.
44. L. gy. ho. ⁸⁴	12	z.	3 lsz.	4 ü.
2. és 12. v. z. ⁸⁵	2	z.	— lsz.	— ü.
108. n. gy. ho.	10	z.	1 lsz.	1 ü.
14. menetdandár	7 3/4	z.	1 lsz.	1 ü.

Összesen: 46 3/4 z. 7 1/4 lsz. 10 ü.

⁷⁸ „A cs. és kir. hadsereg hdr.-je szerint. Minden mozgósítva, beleértve a magyarországi hadkiegészítésű csapatokat is.”

⁷⁹ „A cs. és kir. 101. n.gy. dandár nélkül. Új alakulatok Magyarországról nem jönnek számításba.

⁸⁰ „5. ho.tü. helyett: 6. hu.e. békeállományban.”

⁸¹ „Az I. hadtest (Tarvis) kötelékéből.”

⁸² „A VI. hadtest (Gradiska) kötelékéből békeállományban.”

⁸³ „Polában.”

⁸⁴ „A XIV. hadtest-tü.e.-del.”

⁸⁵ „A IX. hadtest kötelékéből (Niederdorf, Lienz).”

c) Egyéb területek:

Bécs: 40. n. gy. dandár	11	z.	1	lsz.	1 ü.
Pétevárad: 28. m. kir. n. gy. e. ⁸⁶	3	z.	—	lsz.	— ü.
Fiume: 26. m. kir. n. gy. e. ⁸⁷	3	z.	—	lsz.	— ü.
Krakkó: 110. n. gy. dandár	9	z.	1	lsz.	— ü.
Przemysl: 111. n. gy. dandár	16	z.	1	lsz.	— ü.
<hr/>					
Összesen:	42	z.	3	lsz.	1 ü.
<hr/>					
Biztonsági csapatok összesen:	155 8/4 z.		19	lsz.	25 ü.
Császári csapatok összesen: ⁸⁸	654 19/4 z.		239 31/4	lsz.	166 ü.

III. KIVONAT A CS. ÉS KIR. VEZÉRKAR „U-TANULMÁNY”-ÁBÓL BÉCS, 1905. AUGUSZTUS 13.

(Eredeti. ÖSTA-KA, vezérkar, hadműveleti iroda, 182. cs.)

II. Egy kiterjedt és szervezett magyar forradalom leverése

Ha bekövetkezhet egy ilyen komoly pillanat a Monarchia életében, akkor ez az az időpont, amikor a hatalom megelőzi a jogot, amikor egyedül a katonai érdek a döntő. E pillanatban el kell tekinteni a törvény minden szigorú értelmezésétől, és nem szabad csak rátámaszkodni, hanem kizárólag a cs. és kir. hadsereg eszközeivel kell leküzdeni a nehézségeket. Azonnal mozgósítani kell a cs. kir. Landwehrt és fegyverbe szólítani a cs. kir. népfelkelést, eben az esetben ugyanis arról lenne szó, hogy a teljes erő felhasználásával gyorsan és biztosan irányítsuk a döntő csapást.

A Magyarország ellen irányuló minden erőszakos fellépésnek, és az ebből fakadó esetleges következményeknek azonban előfeltétele, hogy a Monarchiát diplomáciai úton sikerüljön biztosítani minden kívülről jövő veszéllyel szemben.

A jelenlegi politikai helyzetben elsősorban Itália jön számításba. Ha sikerül is arról az oldalról minden veszélyt elhárítani, akkor sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a hivatalos Itália legbékésebb magatartása esetén is — a kormány hallgatólagcs megtűrésével — eléggé nagymérvű puccskísérletekkel kell számolni. Ez ok miatt indokoltnak látszik a XIV. és a III. hadtest körletében igen számottevő csapattestet — a későbbiekben következő kifejtés szerint — mozgósított állapotban meghagyni.

Épp így zavargások lehetőségével kell számolni az okkupált területeken, amelyek helyzete lehetetlenné teszi a XV. hadtest másnemű felhasználását. Ugyanez vonatkozik az exponált zárai katonai parancsnokság csapataira is. A csapatokat mindenesetre mindkét területen hadiállományba kell hozni, természetesen a magyar csapatok kivételével, amelyek békeállományban maradnak.

Ügyes belpolitika feladata lenne Ausztria különböző nemzetiségeit a Monarchia ily súlyos válságában tisztességes és egységes együttműködésre bírni.

Horvátországot is lehetőleg a császár hűségén kellene tartani, hogy számolni lehessen a XIII. hadtestre, a 42. Landwehr gyaloghadosztályra és a népfelkelő alakulatokra.

⁸⁶ „Mozgósítási állomás Eszék, a magy. kir. 104. n. gy. dandár kötelékéből (Horváthország).”

⁸⁷ „Kivéve a fiumei L. és n. századokat. Mozg. állomás Károlyváros, a m. kir. 104. n. gy. dandár (Horvátország) kötelékéből.”

⁸⁸ „Ebből a dunai hadsereg + a Kárpát-hadsereg: 406 10/4 z., 197 29/4 lsz., 123. ü.”

A két fél ereje

a) Az ellenfél:

Abban az esetben, ha a felkelés valóban kiterjed Magyarország nagy részére és egy forradalmi kormány áll az ország élére, akkor számolni kell azzal, hogy Magyarországnak, a nagy sűrűlódások és késleltetések ellenére is, sikerülhet a magyar csapatok igen tekintélyes részét mozgósítani és ellenünk csatába állítani. Az adott körülmények között annak a lehetőségével is számolni kell, hogy ezeket a csapatokat képzett tisztek szabályszerűen mozgatják és irányítják.⁸⁹

Mindenekelőtt az a kérdés vetődik fel, hogy körülbelül mekkora a magyar forradalmi hadsereg ereje. Mivel éppen ebben az esetben az optimizmus a lehető legrosszabb lenne, azért indokoltnak látszik ezt az arányt a legpessimistábbban felállítani... A 282 zászlóaljából, 146 lovasszázadból és 78 ütegből⁹⁰ álló számvetésnél oly nagy a biztonsági együttható, hogy a területiális népfelkelő alakulatokat, a menetdandárokat és a szabadcsapatokat, még legkiterjedtebb felállításuk esetén is, teljesen figyelmen kívül lehet hagyni.

b) A császári csapatok:

Ezzel szemben a császári csapatoknál összességében 654 19/4 zászlóaljjal, 239 31/4 lovasszázaddal és 166 üteggel lehet számolni.⁹¹ Meg kell azonban még a következőket jegyezni:

— Mint már korábban említettük, a politikai helyzet megköveteli, hogy Innsbruck és Graz térségében jelentős erők maradjanak „biztonsági csapatokként”.⁹²

— az e területeken kívül szükséges biztonsági csapatok⁹³ megállapításánál nagyjából az az álláspont volt mérvadó, hogy az I. háborús ügyben foglaltaknak⁹⁴ megfeleljenek;

— a XIII. hadtestkörlet csapatait sajátunknak tekintjük. A belső politikai helyzet, valamint az okkupált terület és Szerbia helyzete döntik majd el, hogy milyen irányban lehet tervezni ezeknek a csapatoknak a felhasználásával;

— a XV. hadtest és Dalmácia csapatait — miként erről már szó volt — területekhez kötöttként kell tekintenünk.

Magyarország megszállására ezekután rendelkezésre áll: 406 10/4 zászlóalj, 197 29/4 lovasszázad és 123 üteg, s ha csak a hadsereg és a Landwehr csapatait összegezzük: 13 gyaloghadosztály, 7 Landwehr gyaloghadosztály, 5 1/2 lovashadosztály: összesen 300 zászlóalj, 186 29/4 lovasszázad és 112 üteg.

A saját hadsereg mozgósítása és gyülekeztetése

Ha minden hadműveletnél a végrehajtás gyorsasága előfeltétele az eredménynek, akkor ebben a konkrét esetben ez még fokozottabb mértékben érvényes. Ha meg is alakul egy forradalmi kormány, és ha a közigazgatási és katonai apparátus többé-kevésbé működik is, mégis előfordulnak — rendezett viszonyoktól eltérően — jelentős sűrűlódások, amelyek mindenekelőtt az akciók számottevő elhúzódsában nyilvánulnak meg. Ezért nem szabad az ellenségnek biztosítani a számára feltétlenül szükséges, jelentékeny időt. Ehhez jön még az a körülmény, hogy éppen az ilyen felkelő hadjáratban néhány gyorsan végrehajtott döntő csata elcsüggeszti a felkelők vezetőit és csapatait, s ez lehetővé teszi a gyors befejezést és a legizást.

Ezek a megfontolások vezettek el ahhoz a kíváncsalomhoz, hogy az osztrák csapatok mozgósítása szabályszerű körülmények között⁹⁵ gyorsan történt-e meg, és hogy a hadseregeknek a hadművelet (felvonulás) megkezdéséhez való felkészítéséhez lehetőleg számításba vegyék a földrajzi viszonyok adta csoportosítást.

⁸⁹ Potiorek széljegyzete: „Kereteket elvenni.”

⁹⁰ Vö. II. okmány, A.

⁹¹ Vö. II. okmány, B.

⁹² Vö. II. okmány, B 5. pont.

⁹³ Vö. II. okmány, B 5a és b pont.

⁹⁴ Az „I. háborús ügy” (Itália) ismertetését itt mellőznünk kell.

⁹⁵ Lábjegyzet a tanulmányban: „Különösen meg kell fontolni a trénnel való felszerelést, intézetek felállítását, mivel e vonatkozásban (lovak és országos tárművek elteremtése) nagy nehézségek keletkeznek. A tábori élelmezési raktárak mozgósítása nem ajánlatos.

Egy tulajdonképpeni „felvonulási terület” meghatározása részben nehéz lenne, mivel lehetséges, sőt valószínű, hogy a határos területnek még egy jelentősebb szakasza saját tulajdonunkban van, amely esetben ajánlatos lenne a kirakodást és a felvonulást csupán a határ túlsó oldalán, a saját tulajdonunkban levő területen végrehajtani. A földrajzi viszonyok mindenesetre azt írják elő számunkra, hogy a saját főerőnket a Duna mentén vonjuk össze, a Przemysl és Lemberg területiális körzetében levő csapatok ellenben álljanak készenlétben a Kárpátokon túli előnyomulásra Kassa—Miskolc irányába. Különösen megfontolás tárgyát alkothatják az I. hadtest számára kiadandó rendszabályok.

A fő döntés a két ország közötti centrumban és a Dunától délre várható. Ebből adódóan az osztrák csapatok zömének felhasználására a nevezett térségekben kerül sor, azzal a céllal, hogy előnyomuljanak Budapest felé, és az ország szívéig elfoglalják, illetőleg az ellenséges főerőt, amely esetleg ezen az úton ellenáll, legyőzzék. E feladat ellátására a dunai hadseregként feltüntetett csapattesteket kell felhasználni. A Krakkó körzetéhez tartozó, utoljára említett három hadtesttel kapcsolatban (I. hadtest, 46. Landwehr gyaloghadosztály és 7. lovashadosztály) mindenesetre meg kell jegyezni: két alkalmazási lehetőség van számukra, éspedig:

1. közvetlen támadást hajtanak végre önálló osztagként Zsolnán keresztül Budapestre, vagy

2. a dunai hadsereghez vonva, a Dunától délre kerülnek felhasználásra.

Mindkét lehetőségnek vannak előnyei és hátrányai.

Előnyök:

a) Egyszerűség, mivel a hadtest stb. már felvonulási területén áll;

b) Magyarország északnyugati, majdnem teljesen szlovák megyéit ezzel a hadművelettel meg lehetne nyerni a császári ügynek, az ott található „kérdéses” és „megbízhatatlan” csapatokat csatlakozásra lehetne bírni;

c) a csoport hadműveleti iránya és ereje (3 gyaloghadosztály, erős lovasság) alkalmassá teszi azt arra, hogy a dunai hadsereg budapesti — (nyugatabbra nem!), vagy a Kárpát-hadsereg harcaiba — Kassa és Budapest között — eredményesen beavatkozzék.

Az előnyökkel szemben azonban igen súlyos hátrányok állnak:

a) Ha a Dunától délre, a Bécs—Budapest vonalon zajlik le a döntő ütközet, akkor az I. hadtest távolléte következtében a császári erők három gyaloghadosztályt és erős lovasságot nélkülöznek;

b) a hadtest elszigetelt lenne. A szlovák és északnyugati megyéken való átvonulás után, további előnyomulás esetén tiszta magyar területre ér, ahol az ellenséges ellenállás, Magyarország központja felé közeledve, mind valószínűbbé válik. Nagy erkölcsi hatása miatt éppen egy ilyen hadjáratban igen veszélyes a legkisebb kudarc is, mégha az egy hadtest részét éri is csak.

Magától adódik — mint erről már szó volt —, hogy a Przemysl és Lemberg területiális körzetében levő csapatok egységes parancsnokság alatt a Kárpátokon átkelve, Kassa—Munkács vonalán nyomuljanak előre. E hadseregcsoport felhasználása csak a főerőknek Budapest ellen irányuló támadásaival összhangban képzelhető el.

Saját haderőink tárgyalat csoportosításához részleteiben még a következő megjegyzéseket kell hozzáfűzni:

a) A dunai hadseregnél: a 13. Landwehr gyaloghadosztálynak a második vonalban Bécsbe kell felvonulnia, hogy minden esetlegességtől⁹⁶ biztosítsa a fővárost. A 36. népfelkelő gyalogdandárt (Josephstadt) és a 95. népfelkelő gyalogdandárt (Praga) Kremsiernél, a 106. népfelkelő gyalogdandárt (Olmütz) pedig Teschennél lehetne összehívni, hogy itt mintegy határőrséget alkossanak a Vág-völgyből irányuló ellenséges vállalkozásokkal szemben. Fenyegető jelleget bizonyára nem fognak ez utóbbiak ölteni, ha azonban sor kerülne rájuk, mind belföldön, mind külföldön kedvezőtlen hatást váltanának ki.

b) Krakkói biztosító csapatként a teljes 110. népfelkelő gyalogdandárt vettük tervbe.

⁹⁶ Mint az előbbi: „Számos magyar csapat van jelen. Különösen meg kell fontolni, hogy mi történjen az Ausztriában található magyar alakulatokkal.”

c) A Kárpát-hadsereghez beosztott két népfelkelő gyalogdandárt, a hadsereg-csoport-parancsnokok mérlegelése alapján, Lemberg támogatására is fel lehetne használni. Csupán Przemysl erődjének van saját biztonsági csapata (111. népfelkelő gyalogdandár).

Az osztrák fegyveres erők mozgósítása és a megszállás két különböző helyzetben következhet be és valósítható meg, és pedig:

1. ha az I. szakaszban említett rendszabályok alkalmazására kerül sor,⁹⁷ s ennél fogva megelőzték a mozgósítást, és

2. ha nem ez az eset következik be, s mindjárt megkezdődik a mozgósítás és a Magyarország elleni nagy hadművelet.

Az 1. eset természetesen megnehezíti az ezt követő mozgósítást, még akkor is — miként ezt az I. szakaszban kifejtettük —, ha olymértű gondoskodás történt, hogy minden Magyarországra irányított csapatot egy-egy zászlóalj visszamarad a kiegészítési kerület állomáshelyén. Ez utóbbi zászlóaljak feladata a mozgósítás tökéletes végrehajtása, és hogy a kiegészítő transzporttal s a trénnel a felvonulási körletbe vonuljanak, hogy itt megvalósítsák az ebbe a körletbe visszatérő békekeret egyesülését saját csapattesteikkel.

A 2. esetben elmaradnak ezek a bizonyára nem egyszerű rendszabályok, csupán a hűséges magyarországi csapatoknak kellene visszavonulniuk az osztrák (horvát) határ felé, miután a hadianyagot és a pénztárt magukhoz vették és a hátrahagyott készleteket megsemmisítették.

E csapatoknál mindkét esetben figyelembe kell venni:

— a IV. hadtest csapatai az V. hadtesthez, és ezzel egyesülve a főszereghez vonulnak vissza Bécs irányába (Komárom megtartását az V. hadtestparancsnokságtól kell megkövetelni; az előbbiről a hadseregvezetésnek még külön kell gondoskodnia);

— a VI. hadtest csapatai, valamint a nagyváradi és a debreceni helyőrség a X. és XI. hadtest előnyomuló csapataihoz vonul vissza. A Kassa—Munkács vonalat, vagyis a Kárpát-átjárók déli szorosságait a már ismételt Kárpát-hadsereg néven vezetett erők parancsnokának külön intézkedései szerint kellene megtartani;

— a VII. hadtestkörlet csapatai (a Nagyváradon és Debrecenben levők kivételével), amennyiben helyüket nem tudják megtartani, Újvidék—Pétervárad irányában vonulnak vissza a XIII hadtesthez;

ugyanaz vonatkozik a XII. hadtestre is, ennek azonban lehetősége van arra, hogy az országban maradjon.

A létszámviszonyok számvetése és a kölcsönös imponderábiák arra a semmi esetre sem optimista, hanem helytálló végkövetkeztetésre engednek jutni, hogyha a Monarchiának nem kell egyidejűleg külső ellenség, vagy súlyos belső nyugtalanság ellen harcolnia, akkor kétségtelenül sikerül a még oly nagy kiterjedésű magyarországi forradalmon is úrrá lennie. Természetesen továbbra is fennmarad az az igen bonyolult megoldandó kérdés, hogy egy ilyen győzelem gyümölcseit hogyan lehet felhasználni, milyen módon lehet a visszafoglalt országot pacifikálni és a nyugalom s a tartós rend útjára vezetni?...

Bécs, 1905. augusztus 13.

Krauss ezredes

IV. A VEZÉRKARI FŐNÖK HELYETTESÉNEK, POTIOREK OSZTRÁK ALTÁBORNAGYNAK A MEGJEGYZÉSEI AZ U-TANULMÁNYHOZ

Feljegyzés⁹⁸

Bécs, 1905. augusztus 14.

Megjegyzések a helyettes őexcellenciájától:

1. Budapest számára a 4. hadosztály (12 zászlóalj). Tartalék Budapesten a magyar központ számára (lovasság is).

⁹⁷ Vö. 734. s. kk. o.

⁹⁸ Írta Heinrich Krauss-Elislago ezredes. Mellékelve az „U”-tanulmányhoz.

2. Az osztrák határig terjedő mögöttes szakasz számára (Komárom, valamint a Duna és a Bruck—Győr—Budapest vasútvonal biztosítása) a 25. hadosztály (14 zászlóalj).

Tüzérség egyelőre nincs.

Lovasság: 5. dragonyos (Bécsújhely), 15. dragonyos (Brünn).

Konkrét gondoskodás: a harmadik évfolyamot e csapatoknál vissza kell tartani (gyalogság). Gondot kell fordítani a vasúti szállításra (szervezés és vasúti szolgálat) a Bécs—Bruck—Budapest vonalon.

Konkrét gondoskodás (vasúti iroda):

a) A vasútezed harmadik évfolyamát meg kell tartani és a tartalékosokat behívni (kész 9. 15-e körül).

b) Konkrét tanulmány a szállítás megindítására (Echellon) és a vasúti szolgálat alkalmazására.

A teljes dunai flottilla szolgálatába állítása.

Később még figyelembe veendő:

Kassa—Munkács 2. hadosztály (Jaroslav), X. hadtest, 13. zászlóalj és a 6. ul. e. (Rzeszów).

Nagyvárad—Debrecen—Máramarossziget 11. hadosztály (Lemberg), XI. hadtest, 10. zászlóalj és 14. dragonyos ezred (Stanislaw).

A 11. dragonyos ezredet a már meghozott intézkedés szerint menetben kell hagyni. Szeptember 15-e táján az V. hadtest kerületében lesz található, onnan avatkozik be.

Utasítások a magyarországi hadtestparancsnokok számára:

A forradalom kitörése esetén:

1. Budapestet a II. hadtest tartja (tüzérséggel stb. megerősítve). A II. hadtest által fedezve felvonul a VIII., IX. és az I. a hozzájuk tartozó részekkel. A IV. és az V. hadtestkeret visszamegy az osztrák határhoz.

2. A X. és XI. hadtest a Kárpátokon keresztül Budapestre megy. A Kárpát-országokat a VI. hadtest visszamenő részei tartják.

3. A VII. hadtest a Bácskába megy, összeköttetés Újvidékkel.

4. A XII. hadtest megveti a lábát az ország románlakta részén, és onnan törénik a kiegészítés. Kolozsvárt lehetőleg tartani kell.

5. A XIII. hadtest [területét] saját csapatai [biztosítják], ugyanez vonatkozik a XV. hadtestre és a zárai katonai parancsnokságra is.

6. A III. és a XV. hadtestből semmit sem szabad elvenni, egyelőre teljes mozgósításban ott kell hagyni.

Bécs, 1905. augusztus 14.

V. A KÖZÖS MINISZTERTANÁCSNAK 1905. AUGUSZTUS 22-ÉN BAD ISCHLBN ÉS A BIRODALMI HADÜGYMINISZTÉRIUM BIZOTTSÁGI MEGBESZÉLÉSEINEK BÉCSBN HOZOTT HATÁROZATAI

Fogalmazvány⁶⁹

Bécs, 1905. augusztus 24.

1. A magyar parlamentet 9/15-én ismét elnapolják. Újbóli ülés 12/10-én.

A magyar korona országaiból (Horvátországot beleszámítva) kiegészülő csapat-testek harmadik évfolyamát kivétel nélkül vissza kell tartani. Hogy mennyi időre, az még teljesen bizonytalan.

⁶⁹ Uo.

További kilátások: 9/15-én hirdetmény útján be kell hívni a póttartalék legfiatalabb három korosztályát. A bevonulás határideje négy hét, úgy, hogy a póttartalék bevonulása október 13-án befejeződjék. A póttartalékosok bevonulásának mértékében ezután a 3. évfolyam szabadságot kap. Ez a rendelkezés érvényes az okkupált területre és Dél-Dalmáciára is. A lovasság és lovas tüzérség nem kap póttartalékosokat, hanem inkább a gyalogság ad nekik embereket a tényleges szolgálat első éve után. A gyalogság létszámának csökkenését szintén a póttartalékosok fedezik.

2. Kilátásba helyezett rendszabályok:

a) Ha a helyzet megköveteli, akkor herceg Lobkowitz tábornagy átveszi a parancsnokságot valamennyi hadtest felett, Horvátországot kivéve. A m. kir. honvédség is rendelkezésére áll. Erről adott esetben legfelsőbb parancs megy, és ezt követően herceg Lobkowitz értesíti a hadtestparancsnokokat a kivételes állapot életbelépéséről. Herceg Lobkowitz tábornagy és a magyar hadtestparancsnokok erről értesítést kapnak.

b) A „Szamos”, „Körös” és az „A” őrnaszádból álló dunai hadihajóraj, valamint a „Maros” és a „Lajta” raj augusztus 31-én délután Lucich hajóhadnagy parancsnoksága alá kerül, és szeptember 1-től rendelkezésére állnak. A IV. hadtest parancsnoksága utasítást kap arra, hogy — egyetértésben a magy. kir. honvédelmi minisztériummal — szabályozza e két hajóraj részvételét a dunaföldvári dunai átkelési gyakorlatnál. E gyakorlat után a nevezett hadihajók szolgálatban maradva a IV. hadtestparancsnokság rendelkezésére állanak. A „Temes” és a „Bodrog” teljesen üzemkész állapotban Budapesten tartózkodik. A szükséges legénység különítményként ugyancsak ott [készületben áll]. Schindler hajóhadnagy valamennyi dunai hadihajó parancsnokaként szintén Budapesten [tartózkodik].

3. Rendelkezésre álló osztrák csapatok:

a) A 4. és a 25. gyaloghadosztály 3. évfolyamának visszatartását elutasították, ezzel szemben elvileg le lett szögezve, hogy kivételként valamennyi bosznia-hercegovinai csapatnál a 3. évfolyam visszamarad (Fejérváry államjogi álláspontja: nem osztrák, hanem közös csapatok).

Adott esetben herceg Lobkowitz tábornagy rendelkezésére áll: az 1. és 4. boszn.-herc. gyalogezred, valamint a boszn.-herc. vadászászlóalj Bécsből, továbbá a boszn.-herc. 2. gyalogezred Grazból. Összesen 10 zászlóalj.

Továbbá herceg Lobkowitz tábornagy rendelkezésére áll adott esetben a teljesen megbízható 6., 51. és 72. magyar gyalogezred Bécsből, összesen 9 zászlóalj.

Amennyiben herceg Lobkowitz tábornagy egyetért vele, a budapesti helyi ismeretekkel rendelkező 6. gyalogezred már a legközelebbi napokban Budapestre megy azzal az ürüggyel, hogy ellássa a helyőrségi őrszolgálatot, mialatt a hadtest csapatai részt vesznek a hadgyakorlaton.

Végezetül herceg Lobkowitz tábornagy rendelkezésére áll adott esetben a 61. gyalogezred (3 zászlóalj) Brodból, a 13. hadtest körletéből.

Az így esetleg rendelkezésre álló zászlóaljak száma: 22 (10 boszn.-herc., 12 magyar zászlóalj).

b) A vasút- és táviróezred már rövid úton utasítást kapott a 3. évfolyam visszatartására.

Megjegyzés: a Budapestre szállítandó csapatok irányításának előkészítése a vasúthivatallal, valamint a Dunagőzhajózási Vállalattal folyó tárgyalás hajószállítmányok ügyében, egyelőre szünetel. Nevezett szállítások adott esetben rögtönzöttek lesznek.

Bécs, 1905. augusztus 24.

VI. A CS. ÉS KIR. BIRODALMI HADÜGYMINISZTERIUM RENDELETEI

A)

Herceg Lobkowitz Rudolf cs. és kir. tábornagynagy kinevezése Magyarország katonai parancsnokává.

(Cs. és kir. birodalmi hadügyminisztérium) 1905. eln. 6552. sz.

Fogalmazvány

Bécs, 1905. október 8.¹⁰⁰

A következő személyeknek:

Herceg Lobkowitz tábornagynagynak, a IV. hadtest parancsnokának stb., stb. Budapest (1), Báró Steininger altábornagynak, az V. hadtest parancsnokának stb. (2), Pucherna tábornagynak, a VI. hadtest parancsnokának stb. (3), von Schwitzer tábornagynak, a VII. hadtest parancsnokának (4), von Gaudernak altábornagynak, a XII. hadtest parancsnokának stb. (5), kizárólag sajátkezü felbontására. Zár alatt őrzendő.¹⁰¹

1.

Legmagasabb parancs folytán további intézkedésig hercegségedet bízuk meg mindazoknak a katonai intézkedéseknek az egységes irányításával, amelyek a cs. és kir. hadsereg és a magy. kir. honvédség Magyarországon állomásozó csapatainak a nyugalom és rend biztosítása céljából történő felhasználására vonatkoznak.

Az egységes vezénylet érdekében — amennyiben ez a kitűzött cél megköveteli, és a hadtestparancsnokok kerületi illetékességi hatáskörének épségben tartásával — a IV., V., VI., VII. és XII. hadtesteket tisztán katonai vonatkozásban hercegségednek rendeljük alá.

A magy. kir. honvédség valamennyi része a fentemlített felhasználás vonatkozásában annak a hadtestparancsnokságnak az alárendeltségébe kerül, amelyeknek a területén található.

A rendelet életbe lépésének időpontjáról hercegséged távirat útján fog értesülni.

A távirat megérkezésekor a mellékelt legfelsőbb parancsot át kell adni a magy. kir. honvédség főparancsnokának.

E rendelet másolatát kizárólag személyes, bizalmas tudomásulvétel végett megkapják az V., VI. és VII., valamint a XII. hadtestek parancsnokai is.

2., 3., 4., 5.

Hátirat az 1. számú kiadvány egyik másolatán. Kizárólag bizalmas tudomásulvétel céljára.

Melléklet

Legfelsőbb leirat Klobučar Vilmos cs. és kir. lovassági tábornoknak.

¹⁰⁰ KA., RKM 1905 eln. 52—33/1. Irodai megjegyzés: „Lássá kiadványozás előtt a császár és király őfelsége katonai irodája. Kizárólag Bolfras báró őexcellenciája által bontható fel.” Mellette láttamozási megjegyzés saiat kezű aláírással: „A Klobučar lovassági tábornokhoz intézett 1905. október 8-i MKSM 2426. számú legfelsőbb parancshoz mellékelve. 10. 8. Bolfras tbsz.” Későbbi pótlás az RKM elnöki osztályának vezetőjétől, Kusmanek ezredestől: „Az 1905 eln. ad 6579/2, 3. számú rendelet értelmében e parancs tisztázatot bevontuk. Az 1. számú kiadvány mellékletét visszakiültük őfelsége katonai irodájának, Bolfras tbsz. őexcellenciája kezéhez.”

¹⁰¹ Irodai feljegyzés: „Csatolni az 1. kiadványhoz a mellékelt legfelsőbb parancsot.” Kiadóhivatali megjegyzés: „10.5.: Pitreich tbsz.; 10.5.: Kusmanek ezredes; a kiadás elrendelve az elnöki iroda vezetőjének parancsára.”

Eredeti¹⁰²

Bad Ischl, 1905. október 8.

Klobučar Vilmos cs. és kir. valóságos titkos tanácsos és lovassági tábornok őexcellenciájának, a magyar honvéd főparancsnokság ügyei ideiglenes vitélével megbízott honvéd főparancsnokhelyettesnek, Budapest.

Herceg Lobkowitz Rudolf tábornaszernagyot, a IV. hadtest vezérlő tábornokát Budapesten, a további intézkedésig megbíztuk mindazoknak a katonai intézkedéseknek az egységes irányításával, amelyek a cs. és kir. hadsereg és a magy. kir. honvédségem Magyarországon állomásozó csapatainak a nyugalom és rend biztosítása céljából történő felhasználására vonatkoznak.

Az egységes vezénylet érdekében — amennyiben ezt a kitűzött cél megköveteli, és a hadtestparancsnokok kerületi illetékességi hatáskörének épségében tartásával — a IV., V., VI., VII. és XII. hadtesteket tisztán katonai vonatkozásban herceg Lobkowitz tábornaszernagynak rendeljük alá.

Ennek folytán herceg Lobkowitz tábornaszernagy parancsai alá rendelem Önt azzal a feladattal, hogy a magyar honvédségem valamennyi része a fentemlített felhasználás vonatkozásában annak a hadtestparancsnokságnak az alárendeltségébe kerül, amelyiknek a területén található.

Erről a parancsomról haladéktalanul tájékoztatni kell az I., II., III., IV., V. és VI. honvédkerületek parancsnokait, kizárólag személyes tudomásulvétel és mihez-tartás végett.

Ferenc József

B)

Utasítás a IV., V., VI., VII., XII. és XIII. hadtestek parancsnokainak a löbeszerzés új módosításáról mozgósítás esetén.

Cs. és kir. birodalmi hadügyminisztérium 1905. eln. 6579. sz.

Fogalmazvány¹⁰³

Bécs, 1905. október 8.

A IV., V., VI., VII., XII. és XIII. hadtestek parancsnokainak, Budapest (1), Pozsony (2), Kassa (3), Temesvár (4), Nagyszében (5), Zágráb (6).

Igen titkos.

A belső boríték lepecsételve őrzendő és a birodalmi hadügyminisztérium távirati utasítására szabad csak felbontani.¹⁰⁴

¹⁰² KA., MKSM 1905 ad 70—1/50 (= MKSM 2463. sz. 1905. október 8-áról). — A magyar nyelvű beszédrei, illetőleg az 1919. számú aktához csatolt eredetiről német nyelvű fordítás készült. Lapunk fordítója ezt a dokumentumot ültette át ismét magyarra. A fogalmazványon az előírási irodai és láttamozási megjegyzései: „az RKM 1905. október 8-i eln. 5652. számú rendelete alapján”. Későbbi pótlás: utólag regisztrálva a 70—1/50-hez 1915-ből”. Kiadható: „Bolfras tbsz.”, és láttamozási megjegyzés: „lássa a hadügyminiszter, Heinrich Ritter von Pitreich tábornaszernagy őexcellenciája saját kezű felbontásra és tudomásulvételre.” Folytatódik Bolfras saját kezű pótlásával „hivatkozással az RKM eln. 6552/titkos számú rendeletére, amelyhez csatolva lett a Klobučar lovassági tábornokhoz intézett M.K.S.M./2463. számú legfelsőbb utasítás, és ennek herceg Lobkowitz tbsz. számára rendelt német fordítása”, majd következik a hitelesítés Pitreich tbsz. saját kezű aláírásával 1905. 10. 8-áról.

¹⁰³ KA., RKM 1905 eln. 52—33/2. Láttamozási megjegyzések: „10. 8.: Pitreich tbsz.; 10. 8.: Kusmanek ezredes: jóváhagyás előtt lássa a vezérkar főnöke: I. V. 10. 8. Potiorek altb.; 1. min. h.: 10. 18.: Matt altb.; tisztázta: Mecenzéffy alezredes; ellenőrizte: Kraus; elküldve 10. 8-án (bizottságilag szabályozva): Krauss ezredes, Mecenzéffy alezredes.”

¹⁰⁴ Irodai feljegyzés: „Csatolni: a szövegben megnevezett parancs egy-egy példányát.” Megjegyzés: „A hadrendeket vívó futárok által kikézbésíteni. A belső borítékot a következő záradékkal kell ellátni: Pecsét alatt őrzendő, és csak a birodalmi hadügyminisztérium távirati parancsára szabad felbontani. Pro domo: E rendelkezések pecsét alatt tartása szükséges azért, hogy a lősorozási tervek munkálatainál a régi és új rendelkezések keveredésének minden lehetőségét elhárítsuk.” Későbbi pótlás: „Pro domo: Mivel a magy. kir. kormány említett hozzájárulása nem érkezhett meg idejében ahhoz, hogy a Budapesten október 16-án kezdődő előmunkálatok a tervek alapján folyjanak, ezért e rendelkezések kiadványait az 1905. október 12-én eln., ad 6579-es számmal kibocsátott távirati rendelettel felbontatlanul bevontuk. A visszaküldött segédleteket és kiadványokat megsemmisítettük, hogy — miként a „Pro domo” 1. oldalán említettük —, minden zavarnak, amely régi és új határozatok fennállása révén keletkezhet, elejét vegyűk.”

A jelenleg érvényben levő 1873-as loállítási törvény elégtelensége már korábban arra készítetett, hogy a loállítási törvény új tervezetét terjesszem a Monarchia két államának kormányára, akik a tervezettel kapcsolatban már közölték is elvi hozzájárulásukat.

A jelenleg uralkodó belpolitikai helyzet az említett törvény tárgyalását a közeljövőben azonban lehetetlenné teszi, ezért indítatva érzem magam arra, hogy ennek megvalósulásáig a mellékelt segédletben kifejtett eljárást vegyük tekintetbe a lóbeszerzésre mozgósítás esetén.

Hogy teljesen tiszta képet kapjak az ideiglenes segédeszköz hasznosságáról, azzal a kéréssel fordultam a magy. kir. kormányhoz, hogy próbaképpen engedélyezze már az 1906. évre ennek az eljárásnak az alkalmazását Budapest, Pozsony, Kassa, Temesvár, Nagyszeben és Zágráb katonai területi körzeteiben.

Mivel a hozzájárulás megérkezett, tegye meg excellenciád haladéktalanul a szükséges intézkedéseket, hogy az új eljárás a birodalmi hadügyminisztérium folyó évi október 4-én kiadott eln. 5603. számú rendeletének e hó 16-án Budapesten kezdődő előmunkálataihoz már alapul szolgáljon.

A mellékelt segédletek felhasználása során szerzett tapasztalatokról, ezek célszerűségéről, vagy esetleg kívánatos változtatásáról a birodalmi hadügyminisztériumnak az 1906-os évi harckésztség jelentésével egyidejűleg kell jelentést tenni.

C)

Parancs a közhatalom átvételére Magyarországon a cs. és kir. hadsereg parancsnokai által.

Fogalmazvány¹⁰⁵

Cs. és kir. birodalmi hadügyminisztérium 1905. eln. 6579. sz.

Bécs, 1905. október 8.

A IV., V., VI., VII., XII. és XIII. hadtestek parancsnokainak, Budapest (1), Pozsony (2), Kassa (3), Temesvár (4), Nagyszeben (5), Zágráb (6), lepecsételve kiadni, csak külön távirati parancsra bonthatja fel a hadtestparancsnok, vagy ennek helyettese, herceg Lobkowitz tábornagynak, Budapest (7) sajátkező felbontásra. Szigorúan bizalmas.

1—6.

A magyarországi viszonyok megkövetelik — ha csupán átmenetileg is — a közhatalom átvételét katonai parancsnokok által.

1—5.

A hadtest területén az alábbi megyei székhelyeken, szabad királyi városokban és más törvényhatósági városokban a megyei hatóságoktól, illetőleg a polgármesterektől

1.

Budapesten a kerületi elöljáróságoktól is

¹⁰⁵ KA., RKM. 1905 eln. 52—33/3. Láttamozási megjegyzés: „10. 7. Pitre'ch tbsz.: jóváhagyás előtt lássa a vezérkar főnöke: 10. 7. I. V. Potiorek altb.; készült a hadm. irodában: 10. 6. Krauss ezredes.” Irodai megjegyzés: „Mellékelni: az 1—5. kiadványokhoz az 1. mellékletet, amennyiben vonatkozik az érintett hadtestre, és a nyílt rendeletet. A 6. kiadványhoz egy nyílt rendeletet. A 7. kiadványhoz az 1—6. kiadványok két összefüggő másolatát a teljes 1. melléklettel és a magy. kir. honvédségre vonatkozó utasítást; pro domo: A 11., 6., 51. 61. és 72. gy. ezredek irányítására a vasúti hivatal külön kiadványban utasítást kap.” Kiadóhivatal: „tisztázza, ellenőrizve, elküldve: a hadműveleti iroda tisztjei által. 10. 8.: Krauss”. A fogalmazványhoz csatolva egy áttekintő lap: „A cs. és kir. hadsereg és a magy. kir. honvédség parancsnokságainak és csapatainak elhelyezése Magyarországon az 1905. október 8-i RKM eln. 6579-es számú parancsban elrendelt áthelyezések után.”

1—5.

katonai parancsnokok veszik át a közhatalmat, és pedig

1.

Budapesten, Zomborban, Pécsen, Székesfehérvárott, Szolnokon, Kecskeméten, Kaposváron, Szekszárdon, Szabadkán, Újvidéken és Baján.

2.

Pozsonyban, Alsókubinban, Aranyosmaróton, Esztergomban, Győrött, Ipolyságon, Komáromban, Magyaróváron, Nyitrán, Sopronban, Turócszentmártonban, Szombathelyen, Veszprémben, Zalaegerszegen, Selmec- és Bélabányán, valamint Trencsénben.

3.

Kassán, Beregszászon, Miskolcon, Rimaszombatban, Egerben, Liptószentmiklóson, Máramarosszigeten, Balassagyarmaton, Eperjesen, Nyíregyházán, Nagykárolyban, Szatmárnémetin, Lőcsén, Nagyszőlősen, Ungváron, Sátoraljújhelyen és Besztercebányán.

4.

Temesvárott, Aradon, Gyulán, Hódmezővásárhelyen, Nagyváradon, Makón, Szentesen, Debrecenben, Lugoson, Nagybecskerekben, Pancsován, Szegeden és Vérsecen.

5.

Nagyszébenben, Nagyenyeden, Besztercén, Brassóban, Csíkszeredán, Fogarason, Sepsiszentgyörgyben, Déván, Dicsőszentmártonban, Kolozsvárott, Marosvásárhelyen, Segesváron, Zilahon, Désen, Tordán és Székelyudvarhelyen.

6.

A hadtest területén belül csupán Fiume szabad királyi városban az ottani állomásparancsnok veszi át a közhatalmat a kormányzótól és a polgármestertől.

1—5.

Annak érdekében, hogy valamennyi helységben elegendő fegyveres erő álljon rendelkezésre, a cs. és kir. hadsereg és a magy. kir. honvédség csapatainak az 1. mellékletben feltüntetett mozgatását kell megvalósítani. A honvédsapatok számára a parancsot — szükség esetén — az 1. (I. és V.), 2. (IV. és V.), 3. (III), 4. (II.), 5. (VI.) honvéd kerületi parancsnokságok útján kell meghozni.

6.

A hadtest körzetéből a 61. ezred törzse, valamint a 2. és 4. zászlóalj Brodból Szentesre megy, a 3. zászlóalj pedig Petrinjából Szolnokra, és azonnal menetkész állapotba kell hozni.¹³

1—5.

A közhatalmat

1—6.

a feltüntetett helységekben általában

6.

Szentesen és Szolnokon

1—6.

az illetékes állomásparancsnokok veszik át.

¹⁰⁶ Széljegyzet: „Pro domo: A 2. hadsereg-parancsnokság idejében értesítést fog kapni a 6., 51. és 72. gy. ezredek elküldésére.”

1—5.

Csupán a hadtestállomásokon bízuk a hadtestparancsnokokra, hogy megfelelő parancsnokot jelöljenek ki e funkció átvételére.

1—6.

A közhatalmat átvevő katonai parancsnokok nyílt rendeletet kapnak erre,¹⁰⁷

1—5.

amelyeket mellékelünk.

6.

A fiumei állomásparancsnoknak szóló nyílt parancsot mellékelünk, míg a szentesi állomásparancsnoknak a VII., a szolnokinak pedig a IV. hadtest parancsnoka küldi meg.

1—6.

Az áthelyezésre kerülő csapatokat tábori ruházattal és felszereléssel ellátva teljes lőszerkészabattal kell elindítani. A szolgálati és saját lovakat vinni kell.

Ha egy helyőrségből valamennyi csapat elvonul, ott — feltétlenül egy tiszt parancsnoksága alatt — megfelelő őrkülönítményt kell hátrahagyni, a netáni fegyver- és lőszerraktárak biztosítására.

1.

Az odarendelt 6., 51. és 72. gyalogezred, valamint a 61. gyalogezred 3. zászlóaljának az irányítása

4.

Az odarendelt 61. gyalogezred ezredtörzsének, valamint 2. zászlóaljának irányítása

6.

A 61. gyalogezred ezredtörzsének, valamint a 2., 4. és a 3. zászlóaljak irányítása

1., 4., 6.

innen történni meg.

1—6.

Ez a rendelet eltérő tartalommal megy a IV., V., VI., VII., XII. és XIII. hadtestek parancsnokainak.

7.

Hivatkozással az 1905. október 8-i eln. 6552-es számú rendeletre, személyes tudomásulvétel végett csatoltan megkapja hercegséged az 1905. október 8-i, a közhatalomnak Magyarországon katonai parancsnokok általi átvételét tárgyaló eln. 6579-es számú rendeletnek¹⁰⁸ egy átfogó másolatát, amely lepecsételve azzal az utasítással lett kiadva a IV., V., VI., VII., XII. és XIII. hadtestek parancsnokainak, hogy csak a hadügyminisztérium külön távirati értesítésére szabad felbontani.

E távirati utasítás megérkezése után adja át hercegséged az 1905. október 8-i 6579-es számú rendelet¹⁰⁹ összefoglaló másolatának mellékelt második példányát a magy. kir. honvédség főparancsnokságának vezetésével megbízott Klobučar lovassági tábornoknak, azzal a melléklettel együtt, amely a magy. kir. honvédség mozgását tartalmazza.

¹⁰⁷ Széljegyzet: „Pro domo: A 4. hadtest-parancsnokságnak tartalékot kell biztosítani a budapesti kerületi előljáróság feladatait átvevő parancsnokságok számára.”

¹⁰⁸ Nem volt megtalálható!

¹⁰⁹ Hasonlóképpen.

1. melléklet

Csapatáthelyezések, amelyek végrehajtandók a magyarországi közhatalomnak katonai parancsnokok általi átvétele érdekében.

Áthelyezések a következő katonai körletekben:¹¹⁰

Budapest:

<i>honnan?</i>	<i>hova?</i>
Bécs: törzs, 3. és 4. z./6	Budapest
Wöllersdorf: 1. z./6	Budapest
Bécs: törzs, 1., 2. és 3. z./51. és 4. z./72	Budapest
Petrinja: 3 z./61	Szolnok
Kiskunfélegyháza: 3. z./1. h. gy.	Kecskemét
Tolna: törzs, 2. és 3. lsz./12. ul. e.	Szekszárd
Pécs: törzs, 1. és 2. z./19. h. gy.	Szekszárd
Cegléd: 2. l. h./8. hu. e.	Szolnok
Újvidék: 2. z./6	Zombor

Pozsony:

<i>honnan?</i>	<i>hova?</i>
Rózsáhegy: 2. sz. 3. z./15. h. gy.	Alsókubin
Nyitra: 1 z./14. h. gy.	Aranyosmarót
Esztergom: 1. z./76	Ipolyság
Sopron: 1 z./48	Magyaróvár
Pozsony: 19. vd. z.	Selmec- és Bélabánya
Trencsén: z.-törzs és 2. sz./71	Turócszentmárton
Komárom: 1 z./83	Veszprém
Nagykanizsa: törzs, 1. és 2. z./20. h. gy.	Zalaegerszeg
Kőszeg: 11. vd. z.	Zalaegerszeg

Kassa:

<i>honnan?</i>	<i>hova?</i>
Munkács: törzs és 1 z./11. h. gy.	Beregszász
Miskolc: 1 z./65	Rimaszombat
Igló: törzs és 2. sz. 2. z./67	Liptószentmiklós
Losonc: törzs és 2. z./25	Balassagyarmat
Munkács: 1 z./11 h. gy.	Nagyszőlős
Ungvár: törzs és 2. z./66	Nyíregyháza
Lőcse: törzs és 2. z./85	Sátoraljaújhely
Máramarossziget: 2. z./12. h. gy	Szatmárnémeti

Temesvár:

<i>honnan?</i>	<i>hova?</i>
Fehértemplom: törzs, 3. és 4. z./43	Hódmezővásárhely
Arad: törzs és 2. l. h./12. hu. e.	Hódmezővásárhely
Szeged: 1 z./5. h. gy.	Makó
Temesvár: törzs, 2. és 4. z./29	Szentes
Brod: törzs, 2. és 4. z./61	Szentes

¹¹⁰ Egyszerűsített összesítése az 1905. évi. 52—33/3 RKM rendelet mellett fekvő fogalmazványnak. Az ugyancsak melléltetett következő című áttekintést: „Megyék, szabad királyi városok és más törvényjogú városok Magyarországon, ezek főispánjai, alispánjai és polgar-mesterei, valamint azon csapatok erejének a megadása, amelyek az egyes helységekből a közhatalomnak a katonai parancsnokság általi átvételéhez szükségesek lennének”, terjedelme miatt (7 oldal) nem lehetett közölni.

A rövidítések jegyzékét lásd a 737—738. o. — a Szerk.

Nagyszében:

honnan?

Nagyszében: 1 z./2
Nagyszében: 1 z.-törzs és 2. sz./2.
Brassó: 1 z./50
Gyulafehérvár: lz./31

hova?

Dicsőszentmárton
Segesvár
Sepsiszentgyörgy
Torda

*Nyúltparancs a fiumei állomásparancsnok számára*¹¹¹

1. Az állomásparancsnok azonnal átveszi Fiumében a polgári közigazgatási hatóságoktól (megyei hatóságoktól, illetőleg törvényjogú városok városi hatóságaitól) a közhatalmat és minden közigazgatási ügy vezetését.

E célból elrendeli mindenekelőtt a hatósági épületeknek (a megyeháznak, Budapesten a kerületi előljáróságok épületeinek is) a katonai megszállását, és utána a fennálló viszonyoknak megfelelően megszervezi a szolgálat további működését.

A polgári közigazgatási hatóságok személyzete csak akkor maradhat meg a hivatalában, ha elismeri a közhatalom katonai parancsnokok általi átvételét, és kötelezi magát arra, hogy működését egyes-egyedül a katonai parancsnok rendelkezései szerint gyakorolja.

Ellenkező esetben azonnal fel kell függeszteni őket hivatalukból.

A hivatalukban azmaradó alispánokat és polgármestereket kötelezni kell arra, hogy minden intézkedésükről előbb tájékoztassák a katonai parancsnokot.

2. A közhatalomnak katonai parancsnokok általi átvétele pillanatában a következő rendszabályok lépnek életbe:

a) A nyomdák azonnali zár alá vételével (megszállás és bezárás) meg kell akadályozni minden időszaki nyomdai termék megjelenését, valamint felhívások vagy ehhez hasonló kiadását. E nyomdákat, aszerint, hogy mekkorák, egy vagy két szakasszal kell megszállni.

b) Az állami táviróhivatalnál politikai természetű magántáviratok felvétele vagy kiadása tilos. A helységekből levő állami táviróhivatalok számát a lehető legkevesebbre kell csökkenteni. Minden továbbműködő táviróhivatalt katonai ellenőrzés alá kell vonni.

Az ellenőrzés akként valósítható meg, hogy minden ilyen hivatalba egy tisztet vezényelnek megfelelő asszisztenciával.

Ennek megfelelően kell utasítást adni a helységben a posta- és táviróhivatal előljárójának.

Tilos felvenni vagy kikézbécsíteni azokat a magántáviratokat, amelyeket titkos, azaz megbeszélte vagy rejtjeles szöveggel fogalmaztak meg, valamint azokat a nyílt szövegűeket, amelyek a kereskedelmi nyelv és kereskedelmi jelek rövidítés nélküli kifejezéseit tartalmazzák, továbbá az olyan magántáviratokat, amelyeknek nyelve ismeretlen az ellenőrző közeg előtt, vagy nincs szövegük.

A vasúti távirónak nem szabad ezután magántáviratokat sem felvenni, sem kikézbécsíteni.

Az interurbán telefonforgalmat teljesen be kell szüntetni, és e célból az illetékes telepet meg kell szállni.

c) Időszaki nyomdai termékek, felhívások és ehhez hasonló szállítását és kikézbécsítését a posta által meg kell tiltani.

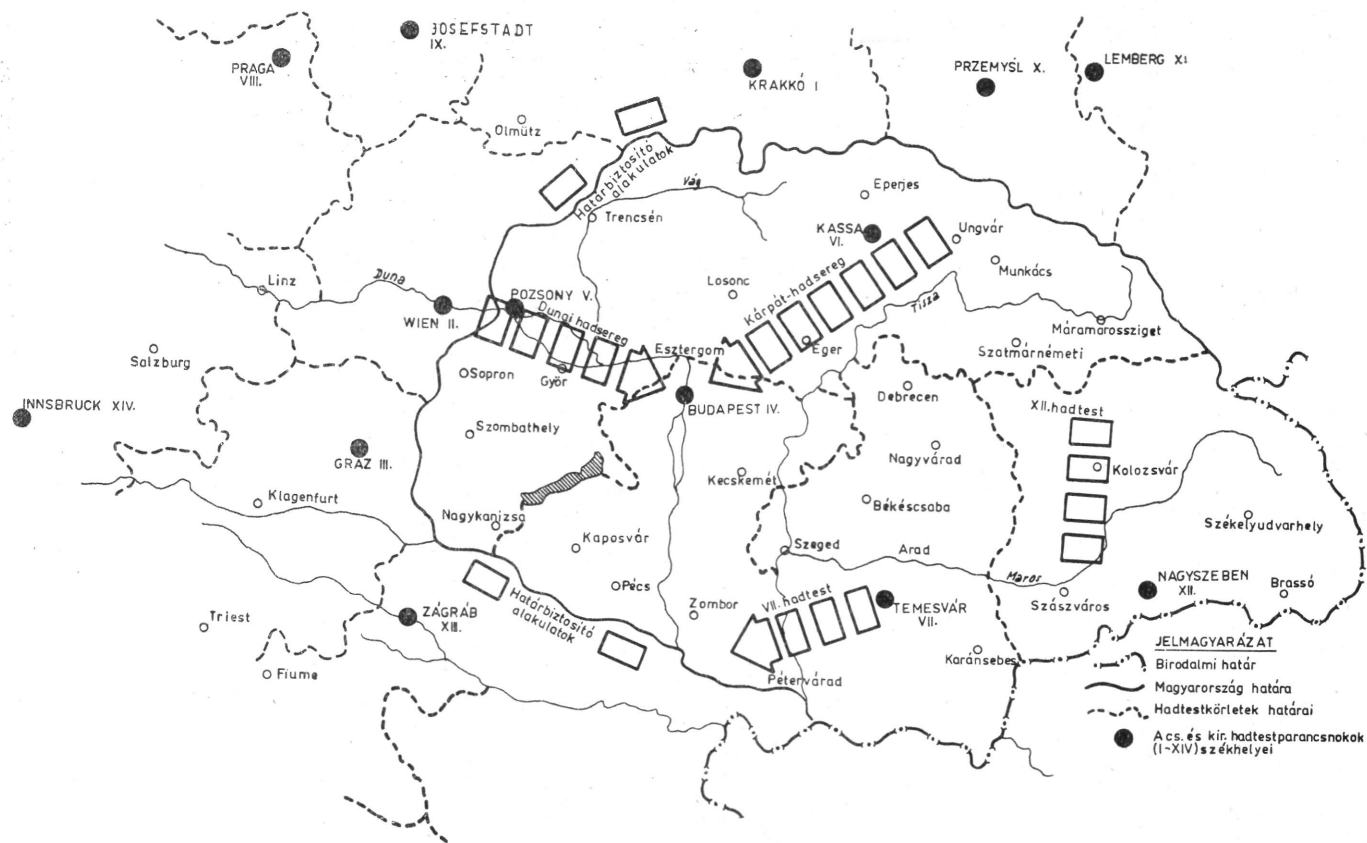
Ezért mind a helységben, mind a pályaudvarokon található postahivatalokat meg kell szállni és katonai ellenőrzés alá kell vonni.

d) Minden jellegű politikai gyülekezést és tüntetést meg kell tiltani.

A köznyugalmat és közrendet — lehetőleg a közbiztonsági szervek bekapcsolásával — a katonai parancsnok által célravezetőnek talált minden eszközzel — ha szükséges, kíméletlen fegyveres erő felhasználásával is — fenn kell tartani.

A katonai parancsnokok a közhatalom átvételét a polgári közigazgatási hatóságoktól előljáró hadtestparancsnokaiknak telefonon jelentik. Ugyanez érvényes minden további fontos esetre.

¹¹¹ KA, RKM. 1905 eln. 52—33/3. Féloldalas tisztázat német és magyar nyelven írva.

„U” HÁBORÚS ÜGY 1905. A cs. és kir. hadsereg tervezett hadműveletei

D)

Távirati felszólítás a IV., V., VI., VII. és XII. hadtestek parancsnokainak az RKM. 1905. eln. 6579. sz. szolgálati csomag visszaküldésére.

Fogalmazvány¹¹²

(Cs. és kir. birodalmi hadügyminisztérium) 1905. ad eln. 6579/2. sz.

Bécs, 1905. október 12.

Lobkowitz táborszernagynak, a IV. hadtest parancsnokának stb., stb. (1), lovag von Steininger altábornagynak, az V. hadtest parancsnokának (2), Pucherna altábornagynak, a VI. hadtest parancsnokának (3), von Schwitzer táborszernagynak, a VII. hadtest parancsnokának (4), von Gaudernak altábornagynak, a XII. hadtest parancsnokának,¹¹³ rejtjelzett távirat.

1—5.

Az 1905. eln. 6579-es számú szolgálati csomagot felbontás nélkül mielőbb vissza kell küldeni futár útján a hadügyminisztériumba. Egyidejűleg csatolni kell hozzá az 1905. október 8-i eln. 6552-es számú rendeletet zárt állapotban.

Toldalék az 1. számú kiadványhoz.

Kérem az alkalmat kihasználva mást is küldeni.

1—5.

Hadügyminisztérium.

VII. AZ 1905. OKTÓBER 8-I RKM. ELN. 6579. SZÁMÚ RENDELET MEGSEMISÍTÉSE A BIRODALMI HADÜGYMINISZTERIUMBAN, ÉS AZ ARRÓL FELVETT JEGYZŐKÖNYV

Eredeti¹¹⁴

Bécs, 1905. november 7.

(Cs. és kir. birodalmi hadügyminisztérium. Elnöki iroda)

Jegyzék a birodalmi hadügyminisztérium kályhájában elégetett iratokról, és-pedig:

eln. 6579. sz. 1905-ből a 4. hadtestnek
eln. ad 6579. sz. 1905-ből a 4. hadtestnek
eln. 6579. sz. 1905-ből az 5. hadtestnek
eln. 6579. sz. 1905-ből a 6. hadtestnek
eln. 6579. sz. 1905-ből a 7. hadtestnek
eln. 6579. sz. 1905-ből a 12. hadtestnek
eln. 6579. sz. 1905-ből a 13. hadtestnek

Továbbá a lóbeszerzésre vonatkozó titkos példányok és értesítések.
Mind a 8 csomagot lepecsételt állapotban bizottságilag elégettük.

Bécs, 1905. november 7.

Werner: irattáros

Endrig: őrnagy

¹¹² KA., RKM. 1905 eln. 5233. Féloldalas tisztázat, német és magyar nyelven írva. KA., RKM 1905 eln. 5233/2. Kiadóhivatal: 10. 12.: Pitrelich tbsz.; 10. 12.: Kusmanek ezredes: tisztázta: rejtjelezve (Pihro és Rohs), ellenőrizte: Ludwig; elküldve 10. 12-én 1 óra 20 perckor."

¹¹³ Azonos tartalmú távirat ment 1905. október 14-én, du. 1 órakor a XIII. hadtest (Zágráb) parancsnokának. KA., RKM 1905 eln. 52—33/2 (eln. ad 6579/3.).

¹¹⁴ Melléklet az RKM 1905 eln. 52—33/2-höz.